

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Codex diplomaticus Brandenburgensis

Sammlung der Urkunden, Chroniken und sonstigen Quellenschriften für
die Geschichte der Mark Brandenburg und ihrer Regenten

Riedel, Adolph Friedrich

Berlin, 1862

V. Mathias Döring's Fortsetzung der Chronik von Dieterich Engelhusen.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55046](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55046)

V.

Mathias Dörings Fortsetzung der Chronik von Dieterich Engelhusen.

Continuaturus hoc breve opus, dum Deus omnipotens michi vitam concesserit, nichil nisi memoria dignum annotabo.

Eodem enim anno quo supra scil. 1420 per regem Ungariae Sigismundum convocantem principes et indicibilem exercitum, vallavit civitatem Pragensem pro heresis ibidem extirpatione, sed quicquam diffinitive dici non potest, cum magnorum sint in hac materia opiniones contrarie; acceptis multis dampnis in exercitu fidelium in monte Thabor, ubi perierunt quamplures strenui de exercitu marchionis Misnenfis, Recefferunt ab obsidione nullo facto insultu.

Anno 1421 destinata fuit legacio a sede apostolica, exhortans omnes Christi fideles cruce signari et procedere contra Bohemos Hufitas, imperciens omnibus cruce signatis et procedentibus remissionem omnium peccatorum. Ob cujus gratie consecutionem indicibilis multitudo fidelium ex omnibus fere Almaniae partibus Bohemiam expugnare volentes convenerunt, et credo quod Deo assistente fervor fidei, quem ego oculata fide consexi in vulgo, ecclesiae profecisset, nisi ambicio et avaricia Principum obtitisset. Obsidione enim posita circa Zofs, Principes et potissime spirituales contendere ceperant pro spoliis Bohemorum, que nondum in potestate ipsorum erant; dividerunt enim spolia, nondum adepta victoria, ymmo nondum commissa pugna. Et quia rex Romanorum Sigismundus ibi non comparuit, et intencio nostrorum Principum cauteriata fuit. Idcirco Dei justo judicio retrocefferunt sine honore, accepto multo dampno et sic transiit illa gratia sine fructu.

Anno 1422 convenerunt Christiani preter Misnenses, qui auxilio Thuringorum et Saxonum soli hereticis restiterunt, quia marchio Misnensis quandam civitatem regni Bohemie Brugs nomine ex commisso regis tenuit, quam contra Bohemos defendere temptavit, occasione cujus sibi multa dampna mutuo intulerunt. Nam multocius heretici in obsidione dicte civitatis audientes adventum Teutunicorum, expectare non aude-

bant. Tandem anno 1423 in die Natiuitatis B. Virginis animati bellum expectabant et ceciderunt eo die de Bohemis 3000 et amplius, non Teutunicorum fortitudine, sed Dei gratia et devocione. Occisis autem spoliatis, reperte sunt quam plures mulieres in armis prostrate. Qua caede Bohemi aliquantulum humiliati a publicis obsidionibus ad tempus abstinerunt usque ad annum 1426. Medio tamen tempore multas civitates destruxerunt eas traditione interveniente capientes et omnes viventes in eis occidentes. Resumptis autem viribus et animo, anno 1426 iterum bellum Misnenfibus indixerunt, qui assumptis Thuringis et reliquis de ducatu Saxoniae, quia marchio Misnenfis dux Saxonum noviter creatus fuerat, contra Bohemos circa festum sancti Johannis Baptiste processerunt, et occurrentes eis prope oppidum Aufsk, cum Christiani haberent verifimili estimacione quinque contra vnum Bohemum, omnes tamen Christiani turpiter egerunt. Nam nulla nominis divini invocatione previa, omni postposita disposicione debita, nullo cogente fugerunt, Comitibus, Baronibus et militibus in pugna relictis, qui etiam communiter bello perierunt, inter quos fuit Comes de Quervorde, Comes de Bichelting, Comes de Glichen, Burgravius de Misna, cum reliquis, quos longum esset enarrare. Illi Nobiles credentes se multitudine vallatos, ignorantes fugam generalem, fortiter usque ad mortem ibi dimicarunt. Ceteri autem fugientes, nemine persequente, pre pulveribus et caloribus sunt extincti. Alii autem rejectis armis nudi evaserunt, sicque in loco pugne pauci remanserunt, preter dictos Dominos et eorum propinquos familiares. Sed in fuga, sicut ferebatur, ceciderunt sine gladio et vulnere circiter 6000 virorum, et ut verius dicam, effeminatorum. Tunc quidam eorum fatuum congressum et effeminatos animos colorare volentes, infamaverunt campiductorem scilicet Dominum Buffonem Vicethum, imponentes sibi tradicionem; quid in hac materia verum sit, Deus novit. Bohemi igitur ex armis Christianorum rejectis et spoliis et curribus innumerabilibus et cibariis et equis confortati animosius egerunt. Et fertur, eos Duci Saxonum scripsisse: Si excommunicacio Pape tui ligat, qui excommunicat omnes adducentes nobis victualia et impercipientes auxilia nobis, tunc tu es excommunicatus, qui misisti nobis cibos in copia, equos, currus et arma. Vale.

Illis temporibus erat lis magna inter Duces Stetinensem, Magnopolensem, Pomoranum, Swerinensem et Duces de Wenden parte ex vna, et Marchionem Brandenburgensem parte ex altera. Dicti enim Duces anno 1425 tradicionem ceperunt civitatem Prenflavienfem, Marchione agente in remotis, sed filio Marchione Johanne ad Marchiam revertente, terram Pregnitz dicti Duces invaserunt conducentes secum amplius quam 300 currus cum victualibus, credentes se velle diu in terra Marchie dominari. Sed Dominus Johannes eis occurrit prope Pofswalch (?), eos quantumcunque juvenis animose aggressus est. Cujus impetum ferre non valentes, fugere ceperunt, curribus relictis, ubi et Dominus de Wenden interemptus est. Et sic Marchio Johannes eos persecutus est usque ad crepusculum, quando amplius procedere non valebat. Qui reversus 300 currus cum victualibus etc. suis dividendos tradidit, sibi que solos captivos reservavit, et sic per primam suam victoriam illis Ducibus timorem incussit.

Post hoc Prempslaviensem (civitatem) quam Duces per tradicionem proconsulum occupaverant, ipse viriliter recuperavit.

Anno Domini 1423 Dux Saxonum Albertus moritur sine herede, cui Marchio Misnenfis Fredericus successit, factus per Imperatorem Dux Saxonum et Elector Imperii.

Anno eodem in die Sancti Clementis communitas Halberstadenfis quatuor de consilio decapitavit, quod postea anno 1425 in die Sancti Jacobi per civitates maritimas dictas de Henfse posita obsidione dicte civitatis vindicatum est. Nam pari voto quatuor illius sceleris principales auctores postulati et accepti ante civitatem decollati sunt.

Anno 1424 mortuo Benedicto Papa Arragonico successit alius antipapa scilicet Eugenius Cartusienfis. Magnus Episcopus Caminenfis fit Episcopus Hildesemenfis, Johanne cedente. Nota quod Sarraceni occupaverunt terram sanctam 133 annis et hoc anno 1427.

Anno 1426 incepit contencio inter civitates marittimas et Regem trium regnorum scilicet Dacie etc.

Anno 1427 consules illarum civitatum habentes pactum cum rege Dacie, tradiciose egerunt. Vnde in civitatibus magna sedicio surrexit.

Eodem anno Hussite intraverunt Slesiam, destruentes Lubanensem et Aurmontanensem civitates, fratribus minoribus in utraque habitantibus, interfectis, nemine contradicente, quamvis numerosus exercitus Christianorum adesset, que tradicio Duci Lodewico de Briga publice ascribebatur in ejus vindictam.

Eodem anno Principes Electores exercitum grandem habentes contra Bohemos se transtulerunt ad Bohemiam, sed justo Dei judicio propter causas dictas de obsidione Zocensi, nemine persequente, turpissime fugerunt, que fuga secundum vulgarem opinionem Bavaris ascribebatur. Credo tamen quod post diram crudelitatem, potissima causa, quare nichil profecerunt Christiani, fuit, quia episcopus Maguntinensis cum sibi adherentibus parte ex vna, et Lantgravius Hassensis parte ex altera, illo tempore explicite contendere ceperunt.

Post dictam turpissimam fugam Principum Electorum facta est convocacio Principum in Franckenfordiam per Cardinalem missum a Papa, Dominica post Martini; qui misit edictum et fecit colligi pecunias pro expugnandis hereticis; sic quod tam religiosi quam seculares, ymmo Fratres minores ad contribuendum cogebantur in prejudicium professionis eorum. Vnde sicut pecunia illa fuit collecta sine Zelo religionis et justicie, ita deserviebat non proteccioni fidei sed avaricie, et finaliter fuit occasio multiplicis ruine. Nam Principes volentes ibi collectam in suis terris usurpare, tacti avaricia propter diversas condiciones divisi sunt discordia. Vnde secuta sunt subscripta mala. Hussite enim sic Principes discordare sentientes, anno 1428 in quadragesima invaserunt Slesiam et destruxerunt in ea 24 civitates muratas, villarum etc. vix fuit numerus, nemine contradicente, cum tamen Christianorum verisimiliter fuerunt mille ad

vnum Hussitam. Qui videntes se prosperari in extremo Orientali, tandem extremum Occidentale eodem anno in estate invaserunt, Bavariam usque ad fines Burgravii Nornbergenfis pertingentes, qui cum esset marchio Brandenburgensis et Elector Imperii, et ut dicebatur, vicarius Imperatoris, tum sibi dampna multa intulerunt, volentes ostendere, nec consilia Electorum nec collectam eorum Christiane fidei quicquam posse prodesse. Ecce Almannia quondam animosa milicia, nunc autem vel per consensum heresis sacrilega vel turpiter effeminata. Timeo quod in turpitudinis nostrorum Principum vindictam, Deus eodem anno generalem quasi per omnes partes Almanie grandem immiserit pestilenciam et variam plagam.

In anno 1429 Imperator et (ut presumitur) precursor antichristi volens omnia rectificare secundum dici, simulabat generalem contra Bohemos expeditionem, scribens omnibus principibus Almanie, quatenus super festo Nativitatis Johannis Baptiste in terra Bohemie omnes et singuli potentissima manu convenirent, ubi et Imperator ipse potenter asseruit pro Hussitarum exterminacione finali velle adventum eorum prestulari. Sed ecce dicti Principes, conswete fraudis regis immemores, pro dicto termino a rege statuto, se preparant, et in dicta causa fidei in auxilium regis festinant. Quo percepto, rex remandat, pacemque generalem cum Hussitis contractam ad biennium Principibus denunciavit, ut sic ecclesie tanto speciosius illudat. Vnde factum est, quod sub spe dicte pacis Principes stantes securi, passi sunt ab Hussitis grandem impetum et multiplex dampnum illatum. Post festum enim Michaelis victoriose pertransierunt Lusaciam et castra metati sunt circa Dreffen, Misnam et Hayn, et ceperunt civitates et castra et precipue Gebin. In omnibus hijs terris tam Misnensi quam Thuringiensi etc. effeminatos videntes processerunt usque ad fines Marchie Brandenburgensis, ibique recesserunt cum spoliis ad Bohemiam circa festum Clementis sunt reversi.

In hoc anno quedam fama exiit per vniversum orbem de quadam puella, que, si spiritu phitonico vel divino nescio, futura et occulta predixit. Que veniens in auxilium regis Francie Anglicos obsidentes Aurelianis debellavit, et regem Francie, repulsis Anglis, coronatum intronifavit. De qua quidam doctus Parisius sic scripsit:

Virgo, puellares artus induta virili
 Veste, Dei monitu properat relevare jacentem
 Liliferum regem suosque delere nephandos
 Hostes precipue qui nunc sunt Aurelianis.
 Urbe sub hac illam deterrent obsidione
 Et si tanta viris mens est se jungere bello
 Arma sequeque sua que nunc parat alma puella.
 Credite fallaces Anglos succumbere morti
 Morte puellari Gallis sternentibus illos
 Et tunc finis erit pugne, tunc federa prisca,
 Tunc amor et pietas et cetera multa redibunt.

Certabunt de pace viri cunctique favebunt
 Regi sponte suo, qui rex librabit in ipsis
 Cunctis justiciam, quos pulcra pace fovebit.
 A nunc nullus erit Anglorum perdiger hostis
 Qui se Francorum presumat dicere regem.

Et ibidem subdit sequentia metra forte venerabilis Bede, propheticæ de illa puella scribentis:

Bis con bis . . . bis septem C sociabunt
 Gallorum pulli thauro nova bella parabunt.
 Ecce beant bella, portat vexilla puella.

Sicque secundum computationem ejus primus versus describat annum Domini 1429. In qua relatione addebatur de quodam puero in Sicilia, qui publice predicans subtilissime, finito sermone ludum resumpsit more puerili.

Eodem anno Heretici dicti redeuntes ad Bohemiam, cum victoria iterum exeuntes ex altera parte Albee incipientes a montibus episcopatum Misnensem destruxerunt, totam terram Misnensem pertransierunt et terram advocatorum et Franconiam, usque prope Bambergam pervenerunt. In quo transitu Offchätz, Aldenborg, Plawen et Curiam Regnicz, Beyreuth et Collenbach civitates muratas cum innumerabilibus opidis et villis miserabiliter combusserunt. Tributum sub pacto recessus eorum a Marchione Brandenburgensi et civitate Nornbergeni et Bambergensi receperunt. Marchio quoque Brandenb. cum eis scil. Hussitis diem amicabilium tractatum constituit, sed hos tractatus Papa prohibuit, et clerus eis non consensit. Vnde factum est quod heretici offensi in Almania malum exarserunt, querulantes verbo et scriptis, quod eis audiencia fuisset denegata, cum tamen Christus non denegasset dyabolo audienciam.

Anno Domini 1430 Bononia rebellat fedi apostolice. Item Veneti perdidit Salereig et Albaniam. Item Papa fecit per legatum celebrari generale Capitulum fratrum minorum in Assisio, et regulam ordinis pro ejus reformatione declarari, et ipsum ordinem quasi tripartitum reuniri.

Hoc anno in mense May capta fuit dicta puella Francie a Duce Burgundie, sed mirabiliter, ut dicebatur, a captivitate liberata. De ejus captivitate factus est versus:
 Illa loquax Mayo capitur ducis in grege leto.

Sed post veriore rumorem dicebatur combusta tanquam maga.

Anno millesimo quadringentesimo 31 Papa Martinus misit Dominum Julianum legatum contra Bohemos, qui collecto exercitu de jussu Imperatoris profectus est in Bohemiam, quem non hostium impetus sed proprii exercitus infidelitas in fugam convertit. Nam antequam aliquem hostem vidissent, omnes Principes fugerunt, eundem in campo relinquentes. Bohemi exercitum dictum timentes audientesque fugam sine persecutione, subito accurrentes ceperunt currus fugitivorum, in quibus inexplicabilem auri, argenti, vestium et alimentorum copiam invenerunt. Ut hec fuga vilissima Imperatori imponi non posset, ipse in Nornberg remansit, que tamen mansio eum a tradicionem non

excusat, ut putatur, quod neminem fuge auctorem punivit. Martinus papa videns, se et ecclesiam sic gladio materiali destitui, ejusque auxilio fraudari, recurrit ad spiritualement, faciens per dictum Legatum, juxta decreta Conciliorum Constanc. et Senensis, concilium generale in Basilea congregari, in cujus congregacionis principio ipse Papa mortuus est. Cui successit Eugenius quartus nacione Venetus, qui id ipsum Concilium continuandum dicto legato mandavit. Aliquali igitur congregacione facta, quamvis non magna, Bohemi vocati sunt, audienciaque, quam ab olim postularunt, eis est permessa et data, et in disputatione convicti sunt, errasse in 4 suis articulis, scil. punicione peccatorum, possessione clericorum, libera predicacione et sub utraque specie communione, 3 abnegantes, sed quartum non de necessitate sed de gracia uti volentibus in regno Bohemie ad tempus postulantes obtinuerunt. Concilio igitur sacro in materia pacis ecclesie, extirpacionis pravitatis heretice et reformationis generalis presertim curie Romane feliciter agente, omnis probitatis hostis dyabolus dictum Eugenium Papam ad dissolvendum Concilium incitaverat. Vnde pertinax pugna secuta est, quando veritas sacri concilii se tenuit et voluntas erroris Pape sese tuebatur. Vnde sevissimis dissensionibus intervenientibus, multitudo Christianorum posita est sub ambiguitate opinionis, an Papa esset supra Concilium, vel e converso. Tandem deventum est ad hoc, ut sacrum concilium conscriberet literas adhesionis Pape, et similiter revocatorias quarundam bullarum, et mitteret ad Papam, quas Papa sigillari fecit, nullo verbo mutato, et sic Papa requisicioni sacri Concilii satisfecit, et ex tunc sacrum Concilium fretum pace concupita prosperatum est. Hec dissensio fuit anno Domini 1431 similiter 1432 et 1433 fuit terminata secundum modum dictum.

Et anno 1433 Poloni auxilio Hussitarum vastaverunt Prutenos.

Eo anno coronatus est Rome Sigismundus in Imperatorem, et reversus est in Basileam.

Eodem anno misit sacrum concilium legacionem ad Bohemiam, ut inter Bohemos seminaretur lis bona et rumperetur pax mala. Vnde factum est 1434 quod Bohemi inter se dissidentes et sibi ipsis bella moventes exercitum campestrum hereticorum penitus delerent, et pro pace regni illius decertarent. Hec cum gloria Bohemorum et ignominia Principum Almanorum. Quia quod potencia quondam invictissima Almanorum non potuit, auxilio Dei et suafu sacri Concilii valuit parva multitudo Bohemorum. Durante dicta dissensione inter Concilium et Papam, surrexerunt in Ytalia multi Saccmanni, invadentes terras ecclesie, et usque ad muros Rome easdem occupantes, Ita ut Papa pressuris pulsus fugam latenter a Roma reciperet, et clam versus Florentiam, ejus gracia ufurus declinaret. Quod absque dubio justo Dei judicio factum est in ulcionem predictae rebellionis.

Anno 1432 usque ad 1434, inclusive, tempora hyemalia fuerunt semper asperissima et prolixa, tempora vero estivalia humidissima, sic quod per asperitatem temporum hyemalium destruebantur arbores, per humiditatem estivalium fenum et blada. Sic quod in partibus apertis Almanie magna fuit hys temporibus caristia. Erant enim catheclismi

horrendi et inundaciones destruentes pontes super Albeam, Bobram etc. Sic quod parua flumina in tantum excreverunt, ut suburbium Gorlitzense subverterint, villas, muros et domos muratas.

Illo anno Slesite obsiderunt Nymez, effugare proponentes reliquias Hussitarum in castris Slesie derelictas.

Eo tempore in regno Swec. surrexit quidam Engelbrecht, qui adhesionem nobilium et vulgariū sibi regnum usurpare conatus est, in ultionem oppressionis, quam Daci in Swecia exercuerunt, et sic rex Dacie cum Henfis pacis federa inire coactus est, que prius oblata et petita negavit.

Dux Saxonie obsedit Hallis, sed nichil profecit, nisi quod facti fuerunt tractatus amici in causa cleri et oppidi Magdeburgensis.

Anno 1435 in festo Sancti Matthei reintravit clerus Magdeburgensis controversia sedata.

Anno 1436 episcopus Halberstadenſis concubinarius publicus mortuus est, cui successit ille de Werberg.

Sigismundus Dux Saxonie et Marchio Misnensis, fascinatus per quendam monialem ordinis Praedicatorum de Wyda, relicto dominio in manibus fratris, est presbiter ordinatus (et factus episcopus Herbipolensis.) In quo presbiteratu multas fatuitates exercens, tandem tria castra, que pro vitalicio ejus fuerunt deputata, sequenti anno tradere in manus hostium sui fratris satagebat. Sed Fridericus frater ejus tradicionem illam preveniens ipsum castris dictis privavit, ut qui matri sue maledicere et displicere studuit, ipse maledictus coram omnibus videtur.

Concilium Basiliense pro collecta facienda ob Grecorum reductionem, aperuit thesauros ecclesie, mittendo ad omnes mundi partes indulgencias a quibusdam non reputatas. In qua et aliis materiis magna dissensio inter Concilium orta est in scandalum plurimorum. Vnde Papa Eugenius ausum sumpsit contra Concilium, prius per ipsum, ut supra dicitur, approbatum. Et surrexit magna lis inter partes, ita ut Concilium citatorium et monitorium decerneret contra summum Pontificem. Ipse quoque citando et monendo Concilium, reddere videbatur vicem, et fecit Concilium in Ferrariam, quod scandalum, Domino Imperatore agente, ad tempus suspensum est anno 1437.

Anno 1437 Episcopus Halberstadenſis cum forti exercitu recessit ultra Harthonem contra Thuringos, qui avifati eum invaserunt et ipse vulneratus cum paucis evasit.

Dux Mediolanensis bello manuali cepit regem Arragon. cum fratre et nepote, et facti sunt ejus Vasalli.

In Francia ex reliquiis gwerrarum sic invaluerunt latrocinia, quod extra portas Parysienses non erat tutum spaciari.

Flandria etiam insurrexit contra ducem Burgund. qui cum captiose vellet ingredi Brugas cum magno exercitu, intromissus est cum 600 notabilioribus, qui omnes occisi sunt, ipso vix cujusdam fabri auxilio evadente. Qui faber divisus est in quatuor partes, ad 4 portas Brugis suspensus.

In partibus Franconie et Nurmberge grandis pestilencia concomitans ymmo concurrens cum karistia.

Marchio Brandenburgensis humiliavit Ducem de Lowenburg. Et in Pregnitz precipue in Kiritz gravis fuit pestilencia.

Capta est Bononia per Ducem Mediolanensem 7. die mensis Decembris.

Sigismundus Imperator mortuus est et Albertus dux Auftrie ei in regno Ungarie successit, similiter et Bohemie.

Anno quoque Domini 1438 eligitur idem in regem Romanorum.

Eo tempore ejus promocionem et fortunam Poloni egre ferentes infestabant Slesiam, eam ultra Oderam vastantes usque ad Wratislaviam exclusive, praestantes nihilominus auxilia et consilia Hussitis Bohemis rebellare volentibus novo Regi. Vnde et Rex collecto exercitu in Bohemia fecit obsidionem montis Thabor, sed nichil profecit, nisi quod cepit et interfecit quosdam sue mayestatis traditores, inter quos etiam latro insignis Sigismundus de Tetzenn captus et proditus est. Sed cum ab obsidione recederet Dux Saxonum volens cum suis reverti ad Misnam, infidias Bohemorum in via sensit, qui et secum habuit Ducem Brunswic. Wilhelmum cum Marchomannis et Jacubeken, qui pridem capitaneus hereticorum fuit, cujus auxilio et consilio Bohemos debellavit, interfecit 3000 virorum, 2000 ca. . . cepit. Tunc rex Pragam et civitates obedientes cum capitaneis disposuit, et transtulit se in Slesiam . . . ubi Marchio Brandenburgensis Albertus acutis lanceis inermis solo clippeo protectus Ducem Nicolaum de Troppen superavit, presente rege. In cujus absencia civitas Pragensis nova et antiqua conflictum facientes, magnam stragem fecerunt. Sed et idem Albertus Marchio, factus capitaneus regis Romanorum intravit Poloniam cum exercitu usque et cal. (sic) et vastavit totam terram.

Concilium Ferrariense dissolutum est partim timore Concilii Basiliensis, partim quia belli tractatus factus fuit, ut civitas Ferrariensis traderetur in manus Venetorum, quod quia impositum fuit Pape, tunc se ad castra Venetorum transferre coactus est. Ita dicebatur per Ottones.

Anno 1439 Basileense Concilium Papam deposuit et vice versa Papa Concilium, quantum in se fuit, dissolvit, et ibidem remanentes excommunicavit. Sed Rex Romanorum et alii Reges et Principes neutrales remanentes nec concilii nec Pape decreta receperunt, sed a mandatis utriusque appellaverunt ad futurum Concilium Basilee vel ycomenicum, in qua etiam eodem anno in festo Omnium Sanctorum Principes convenerunt. Sed quia eodem tempore rex Romanorum obiit, nichil finaliter conclusum est. Mors hujus regis imputabatur Ungaris, quasi eum cum sibi familiaribus magis intoxicassent. Et exinde Poloni invaserunt Ungariam et Ruffiam.

Hoc anno gravis pestilencia fuit et generalis, sed karistia et sterilitas fere per septem annos vel amplius contra cessavit. Similiter inundacio aquarum.

Item Dux Saxonum et Marchio Brandenburgensis Episcopum Halberstadenfis humiliaverunt. Ceperunt opidum Hestede et Alchariam, Queddelingen-

burg et Halberstadt sub tributis constituerunt. Vnde et Marchio Brandenburgensis fororem Ducis Saxonum votivam ordinis sancte Clare in Sufelitz recepit in uxorem sub promisso. Sed cum Marchio susciperet civitatem Magdeburgensem a Duce impugnatam in sui defensionem, negata est promissa foror.

Sed cum tractatus Principum in longum traheretur, sacrum Concilium Basileense attediatum, volens depositionem Eugenii habere ratam, non obstante appellacione dictorum, processit ad electionem Pape, et electus est in Papam Dux Sabaudie Amadeus, Felix nominatus.

Item circa festum Conversionis Sancti Pauli convenerunt Principes Electores et elegerunt Ducem Austrie, patrum defuncti Alberti, in regem Romanorum, Fridericum nomine.

Item anno 1440 circa festum S. Elisabeth Dux Saxonum fratrem suum Episcopum Herbipolensem invadere volens, expeditionem magnam trans montes Franconie duxit. Sed prohibuerunt Marchiones Brandenburgenses, qui eum undique expugnabant, Albertus in Franconia, Johannes in Voytlandia, Dominus Fridericus in Saxonia, qui cepit castra et civitates. Sed tractatibus concordata est lis illa, in . . . periculosa, et data est foror Ducis Marchioni Friderico prius negata in consortem cum gaudio. Et magnificatum est nomen Marchionis Friderici, sic quod omnibus in circuitu bonis valde esset venerandus, latronibus et perverfis metuendus, adeo ut imperio dignus putaretur.

Anno 1440 in estate Marchio Brandenburgensis Fridericus Ducem Henricum Magnopolitanum sollempniter humiliavit.

His diebus Eugenius Papa, quamvis per Concilium depositus, divisit ordinem fratrum Minorum, per bullam absolvendo dictos de observancia mandata in regula, putavit fortassis per hoc scisma et scissuram ecclesie minorare.

Item anno 1441 per Regem electum multe diete pro sedacione scismatis sunt indicte, sed Rege ignavo, avaro, divitiis immerso, negligente, nulla ad effectum perducta est, qui vulgo dicebatur rex Judeorum potius quam Romanorum, propter familiaritatem, quam ad Judeos habere videbatur. Nec Principes Electores sedacionem scismatis multum optabant, specialiter spirituales, quia stante neutralitate, potius Pape quam Episcopi videbantur, sub typo neutralitatis omnia sibi licere putantes.

Item anno 1441 plebei in regno Dacie insurrexerunt contra nobiles, multos ex eis occidentes; sed rex Christoferus, qui exulante rege Erico regnum occupavit, collecto exercitu, congregacionem plebeorum dissipans, ex eis tria milia interfecit.

Quo tempore orta est gravis gwerra inter Duces Brunswicenses Wilhelmum scilicet et Ottonem et fautores parcium.

Anno 1442 de mense May Duces Magnopolenses omnes, qui terram Wenden de facto occuparunt, eam a Marchione Brandenburgensi Friderico in feudum receperunt, et de approbacione regis Romanorum, omnes terre et civitates Dominorum Magnopolensium, etiam Rostock et Wismar, Domino Marchioni fecerunt homagium, jurantes in

effectum (eventum), quod deficiente prole masculina de femine Magnopolensi, Dominum Marchionem Brandenburgensem pro vero Domino colerent, ac ei ut vero Domino per omnia obedirent.

Eodem tempore obierunt regina relicta Alberti regis Romanorum prefati, mater Marchionis Brandenburgensis et mater Ducum Saxonie.

Item Gabriel alias Eugenius spirans divisionem ecclesie (in eamque) deserviens contentus non erat, generale scisma sua frenesi introduxisse, quinymo et singulas partes dividere scismatice visus est, incipiens in ordinem fratrum Minorum deservire, intrudens generalem Vicarium provinciales Ministros, sed sacro Concilio disponente in parte profvifum est.

Item sub premissa neutralitate, cum preclusa esset omnis justicie via pauperibus et impotentibus propter declinationes fori, nunc Concilii, nunc Pape etc. multa mala surrexerunt. Inter cetera precipuum, quia pociores et doctiores Ecclesie, qui columpne videbantur, sua ingenia colentes . . . contra se invicem scribentes, hy pro papatu, hy pro Concilio, hy primatum Pape, hy Concilio tribuentes, scriptis apollogeticis mundum repleverunt, animosque neutralium nedum sed et aliorum perplexos reddiderunt, quorum scripta que videbantur acuciora, recolligens, aliis modicum addens, in vnum volumen redegei. Titulum volumini dedi, ut scilicet Liber perplexorum Ecclesie.

Anno 1443 rex Romanorum concorditer cum Principibus Electoribus misit legationem ad sacrum Concilium et Eugenium, petitionem porrigens in hec verba: N. N. votum tuum ad id conferre digneris, ut modis congruis ad generalis et ab omnibus indubitati Concilii congregacionem in loco, gloriosissimo Domino nostro Regi et suis Principibus Electoribus grato et rebus gerendis accommodo infra vnus anni spacium perveniatur. Pro quo dicti Dominus noster rex Romanorum et ejus Principes Electores hortantur, obsecrant et per viscera misericordie Jhesu Christi requirendo N. N. supplices exorant; ad quam supplicacionem tanquam de celo inspiratam sacrum Concilium honeste et affirmative respondit. Eugenius autem eam tanquam erroneam rejecit, quia nichil commendare consuevit, nisi ad approbacionem sui fastus pertineret. Ex qua responsione Eugenii omnes sane mentis Principes sic merito permoti sunt, ut sacrum Concilium conservent, auctoritatem quoque sacrorum Conciliorum conculcare non permittant. Inter quos fervenciores fuerunt Archiepiscopus Coloniensis et Treverensis, Dux Saxonum et Palatinus Rheni, qui tamen ad rogatum Regis et aliorum Coelectorum neutrales nomine permanferunt usque ad festum Johannis Baptiste Anno Domini 1445.

In quibus annis intermediis multe diete indicte fuerunt pro inveniendis modis perveniendi ad congregacionem Concilii indubitati, sed semper facta est dilacio propter absenciam regis ignavi, de quo supra. Qui rex in tribulacionem Germanice nacionis divina permissione, ipsius nacionis demeritis exigentibus, electus pacem ejus perturbare viis multis conatus est. Primum quia filium Alberti regis Romanorum, de quo supra, heredem regnorum Ungarie et Bohemie, detinuit. Secundo quia filium Frederici Ducis

Auftrie cum thesauro sibi per patrem relicto deduxit. Tercio quia Switenses ab olim confederatos discordare procuravit. Propter primum datus est aufus (data est anfa) regi Polonorum, ut regnum Ungarie invaderet et usurparet; que tribulacio ex hoc Germanie occurrit et amplius occurrere timetur, dicetur in sequentibus. Propter secundum factus est motus magnus in montibus Auftrie, ymmo inter regem et suum proprium fratrem. Propter tertium que Germanie provenerint incommoda, narrat Rhenus, Allacia, Swicia et dicant omnes confederati. Ex quibus motibus occasione premifforum ortis rex sumpfit occasiones, quare ad dietas per se a se indictas non venerit, et quare negocia urgentissima ecclesie suspenderit, et ejus ignavia, ne dixerim malicia scisma metuendum (minuendum?) contra suscepit incrementa.

Anno igitur 1444 rex Romanorum prefatus, ut commoveret Switzenfes et confederatos, suscitaretque bella, ubi pacem ex debito procurare debuisset, invitavit gentem Armiacam Gallice dictam, quatenus pro confederatorum humiliacione partes Rheni invaderet, eis castra et civitates obtulit, et stipendia larga promisit. Que gens gavisa tanquam ab olim aspirans ad sedes Germanie deliciosas, multos Principes finaliter alexit, ymmo et Delphinus in propria persona Capitaneatum assumpfit, qui cum 70000 partes Rheni aggressus Allaciam destruxit, multa in Deum inhumana in oppressione mulierum, virginum et monialium etc. perpetrantes, etiam Basileam obsederunt. In cujus auxilium, quia vna de civitatibus confederatorum extitit, Switzenfes 1700 viros miserunt, qui antequam ad Basileam venire potuissent, conflictum cum exercitu habuerunt, et cum de Armiacis essent 100 contra vnum, Switzenfes tamen multos ex eis occiderunt et duces et Comites et principales Capitaneos et circa 2000 virorum, circa suburbium Basiliense. Vnde dicitur Delfinum dixisse: Switzenfes non esse homines, sed in bellis ultra homines se exhibuisse; Addens, quod si ipse haberet 100000 et Switzenfes 20000, non presumeret bellare cum eis etc. Treuge inter Basileam et exercitum Armiacorum recepte sunt et finaliter confederati sunt Armiaci cum Swicenis et confederatis, et per yemem in castris regis permanserunt, toti Germanie metum incucientes usque Prussiam. Tandem profesto Sancti Gregorii recesserunt ad Franciam anno Domini 1445.

Quando etiam fama fuit publica et autentica, quod rex Polonie, qui causis supradictis sibi regnum Ungarie usurpaverat, intravit terras infidelium, vastans easdem, et cum per aliquot dietas processit, occurrit ei Imperator infidelium, et committens bellum bina vice succubuit, tandem tercio bellans regem Polonie et Ungarie devicit, caput regis abscidit, et spolia et arma Christianorum auferens contra Christianos, et potissime Germaniam animatus est. Cujus infortunii post nostrum prefatum regem Romanorum, Julianus de Cesarinis cardinalis, subverfor sacri Concilii fuisse dicebatur et ibidem occisus.

Hoc anno in profesto Sancti Johannis Baptiste apud Francfordiam celebrata est dieta pro declaracione neutralitatis sed sine effectu. Et notandum quod intra prefatos annos neutralitatis apparuit zelus principum secularium ad statum ecclesiasticum.

Nam qui illi vel isti parti adhefit, non religionis amore sed prece, precio, promissis, privilegiis et muneribus corruptus. Rex enim Arragonum sacro Concilio maxime affectus, habuit duos Cardinales et plures Prelatos in Concilio, inter quos fuit et famosissimus Panormitanus, sed Eugenio dante regnum Neapolitanum, ydem rex Catholicus, quam prius coluit, matris oblitus, Cardinales et Praelatos sui regni in favorem Eugenii et destitutionem sacri Concilii revocavit. Dux Mediolanensis ob alias causas prius sacri Concilii se scribens advocatum in Ytalia, versipellis amore Venetorum factus. Rex Romanorum freno sui Cancellarii dolosi Caspar Slick constrictus, in malum ecclesie dormitavit. Ipse enim Caspar propter ecclesiam Frisingensem, quam Eugenius suo cognato contra decretum de electione contulerat, multos a veneracione auctoritatis vniversalis ecclesie dolosius avertit. Maguntinus cum sua ecclesia ab antiquo nequam non minus nequiter se habuit. Nam Vniversitatum Erfordensis, Liptzensis, Colonienfis et Hedelbergenfis instrucciones catholicas spernens, suorum palponum Kufa et Lifura deliramenta carius amplexatus est. Habuit et idem Eugenius cursores per mundum Karvial et alios, papatum et se Deificantes, asserentes ad ecclesie membra gratiam Spiritus S. et sacrorum effectum fluere non posse, nisi per caput, quod Papam fore contendunt, calumpniantes ac opprimentes auctoritatem vniversalis ecclesie et sacrorum Conciliorum, assumentes in adiutorium suorum errorum, quod illud magnum Concilium Constancienfe Concilium generale non fuerat, sed tantum vnus obediencie, cum pro eo tempore tres obediencie fuissent.

Eo anno surrexit controversia inter Marchionem Brandenburgensem et Duces Pomeranos occasione oppidi Paswalk, quod Marchio ad tempus obsedit, partemque ejus igne destruxit, relictoque oppido prefato cepit castra Ducis Stetinensis tria et treuge facte sunt. Statimque post acceptas trengas ceperunt contendere duo fratres Duces Saxonie Marchiones Misnenses.

Eodem anno dicebatur de quodam juvene 24 annorum in omni sciencia peritissimo usque ad omnium vniversitatum Almanie et Doctorum stuporem, qui veniens Romam per quendam Theologum confusus, sub simplici forma ex post incessit, profitens se solum Doctorem in Medicinis, negansque se dixisse scire omne scibile, quamquam de eo prius famatum fuisset.

Tante fuerunt hoc anno tempestates, quod in hominum memoria non erat, tot naves vno anno periisse.

Et Dux Pomeranie mortuus est.

Item anno 1445 mense Februario Gabriel alias Eugenius Papa mortuus est, et per Cardinales ejus electus est dictus Nicolaus, per quem, cum esset Episcopus Bononiensis, in dieta Francfordensi de mense Octobris anno 1446 celebrata tractatum fuit de vnione ecclesie, et conclusum, quod certis causis pendentibus exceptis omnia deberent esse grata et rata, que per Eugenium et eos qui sub nomine Concilii generalis Basilee remanserant, toto tempore suspensionis animorum et neutralitatis facta sunt, et multa alia miranda ibidem conclusa fuere pro securitate nacionis Germanice,

super quorum observancia rex Romanorum et regni proceres conficere possent sanctiones pragmaticas, ut ubi quondam sacre leges non dedignabantur sanctissimos canones imitari, jam videantur canones legibus debere subici. Hic vnus et periculofus effectus neutralitatis. Que omnia sic conclusa per bullas Concilii et Eugenii adhuc viventis sunt ratificata. Et prefatus Episcopus rediens de dieta, sanctus est creditus. Et eodem anno papa Nicolaus V. similiter ratificavit et promisit velle instaurare Concilium yemenicum infra 12 menses in Almania, si fiet, videbitur post.

Hoc anno fuit opinio multorum bellorum inter Venetos et Mediolanos in Ytalia, inter Rutenos et Livonienfes in aquilone, inter Taboritas et Saxones in Almania. Quia Dux Mediolani mortuus est et Comes Franciscus habens filiam ejus de scorto genitam sibi dominium vendicavit, quem juverunt Veneti, Florentini, Bononienfes etc. Sed cum Mediolano fuerunt Dux Sabaudie etc. Duo eciam fratres Duces Saxonie, Marchiones Misnenses et Lantgravii Thuringie, graviter contententes in auxilium multos evocantes eciam Bohemos vocaverunt. Sed demum Marchiones Brandenburgici et Lantgravius Hassie multis tractatibus fratres illos ad pacem reduxerunt. Sed cum predicti Bohemi jam essent ad bella parati, concordati cum vno ex prefatis fratribus scilicet Lantgravio Thuringie, se transtulerunt ad Saxoniam, humiliantes Episcopum Hildensemensem, qui nifus fuerat destruere Ducem Brunwicensem, patruum dictorum fratrum Ducum Saxonie. Sicque assumpto dicto duce Brunwicensi profecti sunt in adiutorium Episcopi Colonienfis in Westvaliam, qui jam ferme per triennium pugnauerat non sine sui suorumque damno contra opidum dictum Zofatum, quod opidum omnes pariter obsederunt, et viriliter resistentibus Duce de Cleve et civibus opidi predicti ab obsidione recesserunt, attemptantes oppidum Lippe, similiter resistentiam sentientes discesserunt, sed vastationes terrarum Westvalie civitatibus Luneborg et aliis marittimis tremorem magnum incusserunt, quia putabatur et publice dicebatur, quod ille exercitus missus fuisset de voluntate et consilio Principum ad humiliacionem civitatum, sed civitates se fortiter disposuerunt per Hassiam. Dicebatur exercitus ille habuisse 82000 bellatorum et quod habuissent mandatum regis Romanorum, ideoque vexillum ejus coram Zozato, ut dicebatur, extenderunt. Ista secunda turbacio Almaniae per istum regem Judeorum, (excitata) prima per Armiacos circa Rhenum, de qua supra, secunda ista cujus nondum finis.

Eodem anno mortuus est Dux Mediolani.

Item anno Domini 1448 mortuus est rex Dacie Christoferus nomine, Bavarum natione ex patre, matre autem Danici generis. Relicta autem ejus filia Marchionis Brandenburgensis Johannis.

Item hoc anno grandines in diversis partibus erant inaudite magnitudinis, destruentes blada et arbores specialiter in Kircz.

Mortuo prefato rege Christofero, qui satis male tria regna Dacie, Swecie et Norwege gubernabat, in Swecia quidam nobilis Swecus Karolus nomine se

adjuvantibus Swecis in regem Swecie erexit, quod egre ferentes Daci in regem elegerunt comitem de Aldenborch nomine Cristianum, qui auxilio Marchie Brandenburgensis, Holfacie et Ducum Bardenfis, Wolgastensis, Stettinensis tota estate per terram et mare Sweciam infestabat, cepit civitatem Wisbu et totam Gotlandiam. Qua victoria firmatus in regnis Dacie et Norwegie, desponsavit sibi filiam Marchionis Brandenburgensis, que fuit relicta regis Christoferi supradicti.

Cum Ericus quondam rex trium regnorum sub illo bello civitatem Wysbu castrum ymmo totam Godlandiam, quam ut pirata occupaverat, amisisset, rediit ad Pomeraniam originale dominium suum, et factus est ibidem Dux ignavus cum suo feurto Cecilia dicto.

Eodem anno Nicolaus Papa misit legacionem cum mandatis plenissimis ad regem Francie et alios ad inveniendum media, quibus ad unionem ecclesie possit perveniri, qui habitis multis tractatibus cum sacro Concilio Basiliensi in Gebennam translato, et ab vniverfis Almannis inique derelicto, devenerunt ad infra scripta puncta. Primo quod Felix Papa in sua obediencia resignaret Papatum non ad manus Nicolai pape sed Concilii supra memorati. Secundo quod Concilium provideret Nicolao Pape, sic quod omnes defectus in ejus eleccione contingentes suppleret et eum in Papam assumeret et confirmaret. Tertio quod Nicolaus Papa Felicem resignantem supremum Cardinalem haberet et legatum in partibus sibi alias obedientibus, nec aliquem de suis molestaret, sed et suos Cardinales etc. in Collegium Cardinalium assumeret etc. Quarto quod generale Concilium infra 12 menses indiceret in partibus Germanie vel Gallie potissimum in Lugduno vel Avinione. Quinto quod his sic conclusis per Nicolaum Papam bullatis Concilium predictum se sua autoritate propria dissolveret. Que omnia facta sunt, quia cuncti quasi Christicole fugam pretendentes Conciliorum auctoritatem, in quantum in eis fuit, supplantari permiserunt. His igitur modis facta est vnio propter redempcionem vexacionis.

Eodem anno gravis et dispendiosa contencio facta est inter Dominum Albertum et ceteros Marchiones Brandenburgenses cum Principibus et Episcopis et Nobilibus sibi adherentibus ex vna, et Nornbergam cum civitatibus imperialibus partibus adherentibus ex altera. Itaque Nobiles a festo Penthecostes usque ad festum Michaëlis contra civitates campum tenentes multas terras devastarunt. Putatur a multis esse peccata Regis Romanorum, de consilio Principum contra felicitatem, ne dixerim prentensionem civitatum. Et hec gwerra duravit per annum integrum. Qua pacata anno 1450 surrexit gwerra pessima inter Ducem Saxonum et germanum suum Wilhelmum lantgravium Thuringie, qui exercitus contra se invicem in campis habentes, terras proprias vicissim depopulabantur. Partem Lantgravii cum juvarent Marchiones Brandenburgenses, Dux Saxonie campum dereliquit, et se in civitatibus et castris recepit, et tunc Marchio Fridericus Ducatum Saxonie turbavit. Marchio Albertus Misnam et Franconiam invasit in ulcionem, quia dux Saxonum Nornbergenfis tulit auxilium tamen invalidum contra Albertum predictum.

Hoc anno pestilencia valida fuit in Ytalia, Alemania etc. communiter sic quod a mense May usque Octobris papa Nicolaus pedem fixum habere non potens curiam dissolvit, audienciam et causarum expedicionem per idem tempus negavit. Et duravit hec pestis per annum Jubileum, qui fuit 1450, quando magnus populus Romam visitavit propter spem vanam absolucionis sine restitutione injuste detentorum et ablatorum.

Eodem anno canonifatus est sanctus Bernhardus in festo Penthecostes Rome, qui fuit ordinis fratrum minorum, miraculis clarus.

Eodem anno post desolationem Ducatus Saxonum et Misne, que facta fuit per Marchionem Brandenburgensem et Lantgravium Thuringie, Bohemi ipsis confederati intraverunt cum 12000 et vastaverunt terras Misnenses incendiis et rapinis, multa opida combusserunt, specialiter Gheram, ubi occiderunt et ceperunt ultra M viros, Dominum de Ghera et de Dony. Quibus expeditis, cum indicibili pecunia et suppellectili ad Bohemiam pacifice sunt reversi, treugis constitutis usque ad festum Urbani.

Anno 1451 quidam Nicolaus de Kusa, cujus non cecinit bene musa, in remuneracionem, quia vovit scisma, et oppressione autoritatis sacrorum conciliorum, factus est Cardinalis sancti Petri ad vincula, et missus legatus ad Almanniam, celebravit Concilium provinciale primo in Magdeburg, ubi quia prelati ignavi fuerunt et layci vix scientes de latino, ut dicerent „placet“, receperunt ipsius Kuse decreta reformatoria cleri, religiosorum et Judeorum. In executione duorum ultimorum quidam fuerunt operosi, quid de primo erit, nondum visum est. Sed cum idem venit Magunciam, celebratum est inibi Concilium provinciale, et facta sunt statuta provincialia, per Prelatos provincie istius doctos, que Cardinalis dictus confirmavit, et sunt in parte similia his, que in Magdeburg edita fuerunt, utrinque satis contra mendicantes, sed teste consciencia satis rationabiliter. Quando turres S. Johannis et dormitorium majoris ecclesie Magdeburgensis fulmine perierunt in signum fulminis nocivi per Kusam procurati.

Eodem anno missus est a sede apostolica frater Johannes de Capistrano cum 12 fratribus ordinis fratrum Minorum ad convertendum Bohemos, de quo fratre scripta et dicta multa de miraculis per eum factis, per mundum divulgata sunt. Eodem quoque anno per dictum legatum posite sunt ciste ad reponendum pecunias eorum, qui volebant consequi gratiam anni Jubilei post ipsum annum Jubileum completum de superhabundante, ut quia currentes ad Romam nondum totum thesaurum Almannorum exhaustissent, quod restabat, fiscus cistarum devoraret. Quidam vana spe absolucionis plenarie in injuste ablatorum et detentorum restitutione ad illas cistas avide concurrerunt. Alii autem attendentes indulgencias ad modum cerusorum deferri venales, eas contempserunt, et fortassis omnino, quia cause male factus et avaricie curie Romane — tus stille. lat over gan.

Eodem anno Fridericus australis Rex Romanorum, verius Judeorum, ivit Romam pro coronacione, et Rex Christianus Dacie et Kanutus pretenfus Rex Swevie guerram refumpserunt, et Principes Brunswigenfes contra Ecclesiam Hil-

denfemenfem ceperunt dimicare propter detencionem Ducis Wilhelmi junioris Brunfwigenfis.

Hoc anno prefatus Fridericus auſtralis cum Ladislao puero Regeque Ungarie et Bohemie et parvo exercitu Romipeta factus coronatus eſt Imperator Dominica Letare, ut prophecia Karoli ultimi impleteretur? Poſt me non erit Imperator, ſcilicet qui potenter coronam expetiſſet. Nam Sigismundus et iſte eam videntur mendicaſſe.

Eodem tempore quamplures Domini, ſimiliter et Clerici, per viam appellacionis ſe ſtatutiſ ſupradicti Kuſa oppoſuerunt; quibus appellacionibus Archiepiſcopus Magdeburgenſis deferre contempnens, proceſſit contra Epifcopum Havelburgenſem ſatis audacter. Epifcopus autem Havelburgenſis in vim deſenſionis fecit reconveniri Archiepiſcopum Magdeburgenſem coram conſervatoribus eccleſie ſue, qui contra Archiepiſcopum, non obſtantibus appellacionibus pro eo interpoſitis, pari paſſu proceſſerunt uſque ad excommunicacionem. Sicque mutua infamacio ad Romanam curiam eſt devoluta et Judeorum reformacio ſopita.

Obiit illo tempore anno 1452 Magnus Epifcopus Hildenfemenſis, et poſtulatatus eſt Wilhelmus Dux Lunenburgenſis, juvenis laicus, cum quo Papa Nicolaus diſpenſavit per ſeptennium, et ſe illo tempore ſcripſit non Epifcopum ſed Adminiſtratorem.

Bellum commiſſum eſt inter Ducem Burgundie et Gandauenſes, neutra parte de victoria gloriante, quamvis multi de utraque parte perempti ſunt.

Sed anno 1453 Gandauenſes ceperunt Ducem et filium ejus ac proceres, et gwerra illa ceſſavit. Ceſſante autem illa gwerra Chriſtiana, cepit expedicio magis eccleſie periculofa. Nam Imperator Turcorum per terram et mare vallavit Conſtantinopolim cum 200000 et cepit eam, et populum redegit in ſervitutem, Imperatoremque et filium et filiam captivos duxit ad eccleſiam magnam Sancte Zophie. In cujus altari, prout ſamabatur, filiam ſtupravit, patre et fratre inſpicientibus, quo facto et patrem et filium et filiam immaniter in fruſta concidi juſſit, cum proteſtacione, quod ante finem anni ſequentis ita faceret Pape et Cardinalibus in Roma. Et ad id proſequendum muris Conſtantinopolis urbis ſolo equatis, iter vertit verſus Ungariam, in quo regno iam ſurrexit quedam diſcolorum ex reliquiis hereſis Bohemicalis congregata ſocietas, que regnum prefatum depopulabatur ab intra, Turco ab extra invadente. In his omnibus Imperator Fridericus auſtralis ſedit in domo, plantans ortos et capiens aviculas, ignavus. Regnum quoque Ytalicum ad id nichil valet per gwerras, per Imperatorem poſt ſui coronacionem in Ytalia relictas, ut ſic bellum internum eccleſie, infidelibus det anſam, eccleſiam invadendi. Ita enim dicitur, Turcum dixiſſe, antequam Alemanni bellicofi, quos plus pondero, concordare poterunt, intencionem meam de deſtruccionem Rome videbo completam. Sicque Conſtantinopolis, que condita fuit anno Domini 334, hoc anno deſtruitur. Sed et Papa Nicolaus, qui ineſtimabilem theſaurum putabatur collegiſſe in anno Jubileo et anno ſequenti, quando legati ad vendendum indulgencias per vniverſum mundum cucurrerunt, de tanto theſauro tres galeas (galeras?),

ut dicebatur, expedit. Sed quid hoc inter tantos? Quem thesaurum male collectum sed pejus retentum cupientes quidam nobiles Romani, in dictum Papam Nicolaum et totam suam curiam machinabantur malum. De quo quia avifatus fuit, quosdam illius conspiracionis auctores puniri fecit, timens tamen illius mali nondum fore finem. Hic dominus Papa ad suggestiones factas dicti Cardinalis Kufani cepit in Mendicantium ordines sevire. Vnde dicti ordines vilipendebantur in tantum, quod presente Papa et Cardinalibus quidam publice Cardinalis dixit, quod minimus Cardinalis in ecclesia Dei esset majoris ponderis quam omnes quatuor ordines, nolens considerare, quod majorem fructum in ecclesia Dei fecit vnus ordo salutaribus doctrinis, quam tantus cetus Cardinalium unquam facere potuit. Ergo a fructibus eorum cognoscetis eos.

Ipso eodem anno dictus frater Johannes de Capestrano missus ad regnum Bohemie, primo quidem fervens ad martirium, post recufavit intrare, nisi haberet saluum conductum. Johannes autem Rockenczan herefiarcha scribendo asseruit et predicando, quod esset precursor antichristi. Ipse namque circuendo Bohemiam, nunc in Austria, nunc Bavaria, nunc Saxonia, Thuringia, Slesia, nunc Polonia, nunc Moravia predicavit per interpretem, male contentus, sicubi cum multo tumultu processionis non recipiebatur, et quantumcunque videbatur contemptum mundi cum suis tamquam religiosis observacionibus pretendere, exquisitos tamen cibos et meliora vina expetere, applausus hominum, et eorum concursus procurare, cursores preconisantes premittere, et de factis multis et magnis miraculis per fratrem Johannem prefatum fimbriam magnificare soliti erant. Sicque pretensus apparuit, ut verbum sibi contrarium pacienter ferre non posset. Et ut videretur coram hominibus in locis prophanis ad hoc in foro civitatum cum multo apparatu preparatis, ubi tamen ecclesiarum solempnium et monasteriorum erat numerus, missas celebrare consueverat, nec in aliquo loco nisi multum exaltato et ornato predicabat. Ordinavit eciam in singulis civitatibus loca, in quibus egrotantes . . . horam convenirent, quos tunc visitavit, et si quis contractus vel claudus ex confidencia orta ex rumore premissorum se putavit melius stare, illum procedere focii sui compulerunt, clamantes et magno cum tumultu populum ad clamandum ihesus provocantes; tulerunt eorum baculos et sustentacula, suspendentes ea in ecclesia coram ymagine sancti Bernhadi. Fama tamen erat, quod sic curati recidivantes baculos ut plurimum repecierunt. Hic recepit multos undecunque venientes ad suam familiam, et loca pro construendis monasteriis de observancia nuncupandis, pro illis recolligendis, peciit a Dominis et communitatibus, et optinuit in provincia Saxonie et aliarum magnam turbacionem.

In Slesia eodem anno prope Wratislaviam quidam rusticus per Judeos animatus furatus fuit in die cene pixidem cum multis parvis hostiis consecratis et Judeis presentavit, qui quasdam ad Poloniam, quasdam ad Lufaciam et alias civitates propinquis Judeis transmiserunt. Quorum alii hostiam virgis, alii flagellis, alii cultellis, alii ignibus impetebant. Et quorundam Judeorum Deus misericors oculos aperuit, ut viderent guttas sanguinis erumpere de hostia ad quemlibet ictum virge, fla-

gelli vel cultri, et hi facti Christiani rem istam sacrilegam detexerunt. Et idcirco Judei . . . . dicte patrie capti sunt cum uxoribus et prole, et combusti paulatim. Et dum in captivitate examinarentur, quedam ex mulieribus Judeorum magis blasphemabant, quam viri. Dixerunt enim, Imperatores, Reges et Principes occisi sunt, et facta de autoribus ulcione, cessavit vindicta. Iste autem nequam inter duos latrones crucifixus est, unde perpetuam patimur vindictam et non est satis ulcionis. Quidam Judei de illis captivatis veram facti facientes confessionem admittebantur ad Christianismum.

Hoc anno multe gwerre inter civitates Ducatum Stetinensis, Pomeranensis, Bardenfis ex vna et Dominos Magnopolenses ex alia partibus procurate sunt. Et clerus contra civitatem Luneborgensem procedi fecit propter bona falinaria. Sed Luneburgenses utebantur appellacionibus, quas clerus regulares non reputabat, sed matricem ecclesiam et reliquos divina ibi celebrantes prophanos esse dicebat.

Hoc anno pluvie et inundacio et frigora intemporanea vina non sinebant maturari et quamvis multa crevissent.

Anno 1454 orta est gwerre inter civitates Pruffie et ordinem cruciferorum, tyrannide ordinis ita exigente, que civitates regem Polonie erexerunt in Ducem Pruffie, ceperunt omnia castra terre, preter castrum Marie, in quo se receperunt multi, ipsum castrum defendere conantes contra obsidionem dictarum civitatum, qui aliquando castris exeuntes castra obsidencium civitatum turbarunt, et multos occiderunt. Sicque civitates fatigate ab obsidione recesserunt. Itaque fratres Ordinis dicti undecunque potuerunt, collegerunt armatos, qui percusserunt populum regis Polonie obsidentem opidum Konitz. Sicque ordini quasi expulso patuit campus liber, ut possent introducere, quos et quot volebant pro recuperacione castrorum amissorum.

Eodem anno rex Bohemie et Hungarie adhuc juvenis Ladislaus intravit regnum Bohemie, qui sororem suam tradidit regi Polonie in uxorem. Qui rex Polonie fertur dixisse: Data est michi terra theutunica et uxor theutunica, qui conabatur tollere alterum, tollet utrumque.

Anno 1455 cepit dictus Ordo recuperare castra, opida et civitates, primum Konisberg, et victoriose sepe contra Polonos dimicavit.

Eo anno de mense Marcii obiit Nicolaus Papa, et de mense Aprili electus est Papa Calixtus secundus, nonagenarius, Kathalanus.

De mandato Imperatoris Marchio Brandeburgensis intravit Pruffiam, tractaturus de pace inter Regem Polonie et Ordinem Cruciferorum, sed nichil profecit.

Turcus titulum, ut dicitur, assumpsit Samyroth Magnus Imperator Turcorum, ultor Troyanorum, Imperator Romanorum et persecutor Christianorum. Hic eodem anno Dispoten in Ungaria sibi subjugavit, qui dicitur vnus de Capitaneis ejus effectus, qui eciam obsedit Rhodis, contra quem rex Cipri optinuit indulgencias exorbitantes a Papa Nicolao, per integrum annum venales. Quarum

causa nullius videbatur utilitatis, quia effectus nullus subsecutus est, nisi quod legatus earum in Erfordia tanquam erroneus detentus fuit. Afferuit namque, quendam natum ex muliere corrupta, sed conceptum ex virgine, qui intra paucos annos reformaturus sit omnia vicia clericorum, ipsumque in aere passurum ab angelis etc. ipsum fieri Deum, sicut in Christo Deus factus est homo. Propter que et alia deliramenta detentus Erfordie, tamen dixit, se hujusmodi usque ad ignem velle defendere. Quem tamen Prelati multi in Marchia et alibi, pecunia corrupti, fovebant in populi Christiani gravem deceptionem et spoliacionem. Putabatur a quibusdam, peccata Romane curie sed per nomen regis Cipri palleata, nec alia visa est armatura contra Thurcum preno-minatum.

Eo tempore, quia Marchio Brandenburgensis multas fecit expensas plurimosque labores in favorem Ordinis Prutenorum; Idcirco ipse Ordo restituit Marchiam ultra Oderam per Ordinem a Marchionibus prius emptam, pro mercede. Sicque dictus Marchio merito dicitur augustus, causis ex premissis, quod dominium Marchie per adeptionem hujus terre et Lufacie et domini Kotbuis satis ampliavit.

Eodem eciam anno Bohemi Brugk civitatem ceperunt et combusserunt, sed non castrum.

Eo tempore quidam de familia Ducis Saxonie in castro Aldenborg duos filios ipsius Ducis foribus obstructis, ligaverunt et per murum castrum subdimiserunt, ipsosque per montana Bohemie duxerunt captivos, sed insequentes eos liberaverunt, captis quibusdam et punitis traditoribus etc.

Postquam per dictos legatos sedis apostolice et regis Cipri Almania innumera-bili pecunia spoliata est, Anno 1456 cucurrit alia legacio sub nomine Ordinis Trinitatis dans fraternitates et indulgencias ob questum pecuniarum, asserens illum ordinem cum hujusmodi pecuniis redimere captivos apud infideles, ut ipsum tollat, quod a prioribus remansit, et juxta propheticum: residuum erucae comedat brucus, et residuum bruci devoret erugo.

Hoc tempore obiit in Ungaria dictus frater Johannes de Capestrano, qui missus fuit ad convertendum Bohemos, qui tamen Bohemiam nunquam intra-vit. Quidam noctu caput ipsius prescidentes clam abstulerunt, fortassis pro reliquiis, ut colerent eum pro sancto, nondum canonisato, qui ymaginem ejus depingi fecerunt et venerari, dum adhuc viveret. Hic cum sua familia divisionem ordinis procuravit et fovit, an ex nunc fiet reunio, Deus novit.

Eo tempore fuit rumor de quodam prodigio, quomodo videlicet quidam vector cum equis et curru in luto fixus exire non potuit, et quidam veniens peciit, ut eum in suo vehiculo reciperet. Vector autem dixit, vides me infixum in limo profundo, quomodo igitur a me exigis, ut te ducam, qui me non valeo juvare; qui respondit, Ego ascendo currum, et tu feliciter exibis, quod factum fuit. Et cum paululum processissent, aparuit ursa grandem ferens in ore gladium, et tunc is, qui vehiculum ascenderat, peciit, ut vector subsisteret, quia oporteret eum bellum committere cum ursa apparente.

Vector igitur subsistens vidit in exitu istius prodigii caput urse scissum in duas partes, ex vna fluxit vinum, ex alia frumentum, et cum vector currum reascenderet, procedentes loquebantur ad invicem. Inter cetera dixit vector (vectori?) prodigium illud esse signum future prosperitatis mundi et fertilitatis frumenti et vini, et hoc tibi significo, quia pulli equorum hoc anno nati habent dentes perfectos omnes, sicut solent equi habere septem annorum, addens, quod illi equi servire deberent in recuperacionem terre sancte. Ego feci apud fide dignos diligentem inquisionem de hujusmodi signo prodigioso, qui dixerunt, ut in pluribus equis sic foret repertum.

Eodem anno cometa grandis in aquilone, caudam spargens versus austrum, ultra mensem duravit, quando per paucos cruce signatos de exercitu Thurci supradicti ultra 100000 hominum occisa sunt prope castrum vulgo dictum Kritezeweyffenburg, quod ipse Turcus destruxit, ita quod non castrum sed campus videbatur, in quo Christianorum exercitu nullus Principum aut Nobilium affuit, nisi solus Hundiath gubernator cum fratre Johanne de Capistrano, qui fugam suavit. Sed post videns Christianos divino fretos auxilio in bello prosperari, et Turcos in fugam converti, sese in pugnam dedit. Imperatore enim Romanorum et suis Proceribus ignavie deliciisque deditis, per plebeos Dominus Deus suam ecclesiam defendit. Quod cum vulgatum fuisset, multi simplices zelo fidei permoti, cruce signati sunt, ut si Turcus vires recolligeret denuo, in simplicibus plebeis fidei divinam propugnacionem ecclesie sentiret. Proch pudor, antiquorum Nobilium Principumque successores nomine solo militantes plebeis ad bella Domini aspirantibus, latebras fovent, virtutum laudabilium immemores, predecessorum suorum opera imitari dedignantur. Quid putamus Julium Cefarem ab inferis regressum cognito Christi nomine diucius Turci presunciones tollerasse? An si Cefar Augustus, si uterque Scipio Affricanus, si Magnus Pompeyus, ut mille alios taceam, ejusdem Christiane fidei sacramentis iniciati reviviscerent, pati possent? Si enim pro terrena patria vere fidei luce carentes tanta, ut dicitur, sunt ausi, quid non ausuros Christo duce feliciter crediderim pro eterna? Nostri autem duces clarissimi hominum in thalamo leonibus forciores, in campo cervis timidiores existunt. Ora virilia muliebribus animis dehonestant. Ad bella nocturna promptissimi, imbelles ad reliqua, et ad nil aliud animosi quam ad voluptatis et luxurie studium, venatu bestias insequi, pauperibus superbe crudeliterque dominari, de quorum sudoribus arces erigunt fortissimas, non ad bellum sed fugam aptas. Sunt enim arces mulierum campiforcium. Nam ut quidam ait: Viri devoti spem habent in Deo, Justi et politici in virtute. fortes et bellicosi in armis, timidi et ignavi in arcibus atque muris, de quorum genere sunt nostri Principes et Nobiles moderni utriusque status.

Jerarcha autem summus attendens, quod sua avaricia suorumque in colligendis pecuniis per cistas miris multisque modis seculariumque Principum ignavia Turcum non terruisset, sed potius ad blasphemandum nomen Christi ausu nephario provocaretur, ordine utique prepostero ad oraciones, processiones et pro cruce signandis in-

dulgentias processit, quomodo fideles plebei post dictam de Turco victoriam respiraverunt.

Eodem anno Marchiones Brandenburgenses pretendentes humiliare latrones, cum ipsimet per suos Capitaneos et multiplices diffidaciones turpia magis latrocinia commisissent, iusto Dei iudicio per unum latronem videlicet Bernt Roer tantam passi sunt resistenciam, ut cum isdem esset eorundem vasallus, contra eos tamen exercitum nongentorum equitum duxerat, opidum Perleberg humiliaverat, ex civibus ipsius opidi 30 ferme interfectis, 160 captivaverat, et tandem propter comminata verisimilia discrimina isdem latro receptus est in Marchionum familiaritatem, adeo ut opidum Frienteyn ipsi latroni redderent prius ablatum, et capti de Perleberg eidem solverunt 1500 florenos.

Ea tempestate per Capitaneum Marchionis captus est et spoliatus Wenceslaus Dux Saganensis, qui sub specie peregrini terras ipsius Marchionis pertransire volebat. Ille quidem Capitaneus videre potuit Ducem cum sex equis sine terre dampno pertranseuntem, sed prefatum latronem Bernt Roer cum 900 equis terram spoliantem, percipere non potuit, quem si percepit, tanquam traditor remedium, cum potuisset ponere neglexit.

Eodem tempore rex Dacie Christianus nomine contra Kanutum, regni Swevie usurpatorem per mare processit, et castrum Borchholm et totam terram Oland victoriose cepit. Qui Kanutus fugam petiit, et se in Gdanczk civitate perfida Pruffie recepit, daturus formam rebellandi, sicut et ipse suo vero Domino Regi Dacie rebellavit.

Eo tempore circa festum Sancti Martini communitas Luneburgensis attendens, destitutionem antiqui consulatus in desolacionem tendere civitatis, (nam novus consulatus prodiciose alienavit castra, per antiquos pro tuicione comparata, eciam cum in nullo statum civitatis emendaret, debita tamen in anno in 60000 marcarum ampliavit; finaliter cum videret, se deficere, moliebatur civitatem tradere in manus Ducis Wilhelmi Brunfwicensis, in prejudicium Ducis Frederici, cujus porcio erat Lunenburgum) Ipsa communitas preveniens hec et alia pericula, postulavit et recepit a Consulatu claves de valvis et turribus civitatis. Deinde eciam ammovit de Confitorio 60 assessores, mandans Consulatu, ut de cetero nullum ex Prelatis vocarent ad consilium. Vocantur autem Prelati terre Prepositi rurales monialium, qui per antiquos sic erant exaltati. Ipsi autem scientes secreta omnia consulatus antiqui, tradiciose commoverunt clerum contra Consulatum, ex qua tradicionem, prout consideravit communitas, cetera mala occurrerunt in civitate. In cujus tradicionis et commocionis detestacionem ipsa communitas extorsit a consulatu literas, monumenta extorta ab antiquis consulibus continentes, et ipsas tanquam inhumanas et iniquas destruxerunt, destructasque eis, a quibus extorte erant, restituerunt, antiquum Consulatum resumpserunt et novum per dictos rurales Prelatos erectum ad carceres recluserunt.

Anno quoque 1457 latrones tantam sumpserunt audaciam ex diffidacione Mar-

chionum Brandenburgensem et favore Magnopolensium, ut frequenter ad latrocinandum ducerent 200 vel 300 equos et perturbarent civitates et cives, qui consueverunt vix cum 10 vel 12 equis incedere, sicque Kiritz et alia opida Marchie specialiter Prignicz posuerunt in multiplicem defolacionem.

Eo tempore Hundiat gubernator Ungarie valentissimum magnum Comitem de Czyl proditorie necavit. Sed et contra suum dominum regem Ungarie et Bohemie Ladislaum puerum adhuc conspiravit cum aliis Dominis Ungarie numero undecim, ut traderent ipsum regem ad manus Turci. Literam hujus conspiracionis sigillis Hundiat prefati et aliorum 10 complicum sigillatam duodecimus recepit sigillandam, sed Dei nutu correptus eam regi prefato presentavit. Rex autem illos traditores propriis sigillis convictos secundum eorum merita judicavit. Quod intelligens gubernator regni Bohemie Girzick, existens in via cum expeditis 4000 armatis retrocessit. Vnde presumebatur ipsius tradicionis fuisse complicem, ipsumque ad hujus finem et effectum sic iter versus Ungariam arripuisse.

Eo tempore castrum invictissimum Marie in Prussia ad modum Troye proditorie succubuit. Nam Bohemi, Misnenses et Slesite, qui ad auxilium Ordinis et castri tanquam stipendiarii venerant, videntes se magistro ordinis et suorum multitudine et fortitudine potiores, castrum ipsum hostibus ordinis vendiderant. Cujus perfide vendicionis et empcionis precium fugitivus Kanutus usurpator regni Swecie de thesauro furtive de Swecia abducto nequiter exsolvit.

Ea tempestate Ladislaus rex Ungarie et Bohemie, quem multi quasi fidei et pacis promotorem futurum speraverant, veneno prostratus est, haud dubium eorum traditorum procuracione, quibus ipse pepercit, scilicet Girzick et suorum complicum. Nam et ipse Girzick eo defuncto se pro rege gessit, et per duos episcopos perfidos est coronatus. Dicebatur Papam corruptum pecunia, et Romanam curiam eidem Girzick favorem prestitisse. Cui tamen . . . cum multis aliis civitatibus obedire recusabant. Qui cum exercitu intrans terras australes et impugnans opidum Ighel, non perfecit, sed cum dampno suorum confusibiliter et tacite reversus dicebatur anno 1458.

Hoc anno rex Polonorum opidum Marienburg obsedit, sed nil proficiens, cum rubore non sine dampno de terra Prussia recessit, et treuge usque ad festum Margarethe a partibus admisse sunt.

Wilhelmus Dux Brunswigenensis causam cleri contra Luneburgenses fovens, per ipsos Luneburgenses et ipsi adherentes multa dampna recepit.

Fridericus Dux Saxonie et Marchio Misnensis detinuit vnum ex legatis Pape, qui indulgencias, sicut illis temporibus multi fecerant, vendidit, sed auxilio infidelium servitorum Marchionis evasit.

Eo anno de mense Novembris obiit Papa Kalistus et eodem mense circa festum Katherine electus est in Papam . . . Pius puto secundus, quia primus fuit contemporaneus Apostolorum. Qui Papa statim allegans, Romam sibi fore carcerem, se transtulit in Mantuam, ubi pridem indixit dietam ad tractandum de defensione contra

Turcum. Post evisceracionem omnium terrarum maxime Almanie stolide per indulgencias, per cistas et reliquias transmissas, thesauris sic inique collectis quasi disparentibus ad hujusmodi ingenium dietarum oportuit esse recursum. Sed dicitur Reges et Principes modicum advenisse, asserentes, Papam celebrare debere generale concilium, non dietas, ad quas confluere videbantur officiales Episcoporum contra pacem et privilegia mendicantium.

Eodem anno presentes Electores videntes curie Romane favores ad dictum Girzick regem Bohemie, confederati sunt cum eodem, sic quod omnis differentia ab olim inter coronam Bohemie et Dominos Misnenses, pro certis terris et castris composita est, mediatore existente Alberto Brandenburgensi Marchione. Cujus etiam opera filius Ducis Saxonie Albertus nupsit filie Girzik regis, et filius regis nupsit filie Lantgravii Thuringie in firmitatem dicte confederacionis.

Hoc anno fuit estas prolixa multum calida preter consuetudinem in Saxonie partibus. Tempus yemale duricia et prolixitate correspondebat, ita ut gelicidium duraret usque ad Pasca inclusive, cum intervallum haberet novem ebdomadas, ita ut mare Danicum constrictum transfirent homines per pedes et equos.

Anno 1460 magna commocio in ecclesia Dei propter tumultum Wycleuistarum in Anglia, propter regnum Sicilie inter Papam et regem Francie. Papa namque nitebatur intrudere balthardum, Rex Francie conabatur juvare verum heredem nomine Renatum.

Eo tempore Bavari prae superbia et petulancia gwerram, anno precedenti iurejurando sopitam, inter Marchionem Brandenburgensem Albertum et Bawaros predictos resumferunt. Nam Comes Palatinus inpeciit Archiepiscopum Maguntinum, qui mutuo sibi quamplurima dampna intulerunt. Marchionem autem Albertum Dux Bavarie Lodwicus, qui contra se mutuo campum propinquum tenuerunt a festo Pasce usque Petri et Pauli, quorum exercitus vix distabant ad jactum lapidis cum bombardis. Marchio habuit in auxilium Lantgraviium Thuringie, qui sepe Bavaris indixerunt bellum, sed Bavari negabant, se tenentes in praefidiis.

Eo tempore communitas Nobilium et Civitatis Gdanensis in Prussia ceperunt opidum Marienborg, quod rex Polonie anno preterito capere non potuit prout temptavit.

Ea tempestate per impressionem Wedego Ganfs de Podelist factus est Episcopus Havelborgensis.

Eodem anno Ordo Prutenorum auxilio stipendiariorum contra regem Polonie . . . et civitates inobedientes ceperunt resumere vires.

Eodem anno Mr. Mathias Minister Saxonum, Ordinis Minorum celebravit Capitulum provinciale in Northulsen, in quo cum magna instancia resignavit officium ministeriatus, sed ejus resignacioni concorditer fuit contradictum. Sed anno sequenti hujusmodi resignacionem per eum resumptam provincia acceptavit, et alium ministrum

elegit, quando Archiepiscopus Magdeburgensis contendere cepit cum provincia vigore cuiusdam commissionis apostolice surrepticie impetrata, et hoc in principio Augusti.

Eodem anno rex Bohemie Ducem Saganensem pro inobediencia Ducatu privavit.

Ipso tempore resumpta est guerra inter Brandenburgenses et Bawaros, et duravit usque ad autumpnum, quando rex Bohemie misit exercitum contra Marchionem Brandenburgensem obsidentem opidum Kotwils. Sed milicia Marchionis primo aggressu recepit illum exercitum, qui cito ab obsidione recessit.

Item Dux Austrie Albertus contra fratrem suum regem Romanorum et ignavum imperatorem duxit exercitum, et obsedit Wihennam. Wihenna Ducem intromisit et cito post eum expulit, familiaribus occisis.

Eodem anno Papa pensatis malignitatibus regis Bohemie, ipsum declaravit hereticum et excommunicavit.

Item rex Anglie contra propriam reginam bellum commisit, sed facta confederacione proceres regni et regem et reginam in vno castro incluserunt, regimen regni Duci Eboracensi commiserunt, fratrem ipsius regem constituentes.

Anno 1462 cum Bohemi minarentur ejicere Marchionem Brandenburgensem, sicut fecerant dictum Ducem Saganensem; sed restitit et Marchio confederavit se regi trium regnorum et cum auxilio Principum Almanie basse disposuit se defendere. Quod sentientes Bohemi metu cesserunt, et se cum Marchione composuerunt, dimittentem Marchioni pacificam possessionem terre Kotbus, Besckaw et Beuersten. Sed Lusaciam inferiorem, quam Marchio ut pignus occupaverat, Bohemi pecunia redemerunt pro 10 milibus sexagenis Bohemicalium.

Eo tempore in principio Julii obiit Dominus Conradus, qui resignavit episcopatum Havelburgensem ante duos annos in favorem, ut famabatur, suorum filiorum de Potlifs, quorum vnus Jaspis nomine validus armiger bello periit, contra familiam Magnopolensem; Alter vero scilicet Wedego, ut supra, factus Episcopus, juvenis inexpertus sed ebria . . . controversiis ecclesiam valde dilapidavit.

Eo tempore Marchio Albertus et Bavari receperunt treugas annales post antichristiana dampna sibi vicissim illata in combustione villarum et desolacione terrarum et innumerabilium hominum depauperacione. Bavarus assumpsit in sui auxilium sectam quandam, ex multis barbaris, puta Ungaris, Bohemis et aliis collectam, qui nominant se sectam fratrum, qui vagantur per terras, parata ad stipendia contendere recipienda. Det Deus istius fraternitatis bonum exitum! In hys adversitatibus, quas passi sunt Marchiones Brandenburgenses a rege Bohemie et Bavaris, Duces Saxonie riferunt puto propter retribucionem preteritorum et futurorum.

Hac eadem tempestate sedes apostolica nitebatur deponere Archiepiscopum Maguntinum et intrudere illum de Nassaw. Inter quos hac occasione orta est gravis guerra, pauperum depredacio, et terrarum ecclesie desolacio, Lantgravio juvante partem vnam et Duce Palatino favente partem aliam. Vnde factum est, quod civitas

Maguntina capta defolata est per partem intrusi, cives spoliati, clerici incarcerati, quod sequitur, specta etc. Intrusus tum optinuit propositum, datis multis milibus florenis electo ut cederet, et cessit.

Anno 1463 sed nescio quibus corruptionibus intercedentibus, Papa regem Bohemie in karissimum filium resumpsit, civitates Slesie ipsius jurisdictioni denuo subdidit, quas alias ab ipsius obediencia penitus absolvit, contradictoria de eo verificans, videlicet quod sit et non sit hereticus, nulla in ipso Girfick facta mutacione.

Ea tempestate Lantgravius Thuringie illam meretricem de Brandensteyn, quam multis annis polluit publice per adulterium, sumpsit in matrimonium, in scandalum plurimorum, et hanc ei dispensavit ille magnus reformator Archiepiscopus Magdeburgensis, puto verius timeo futurus hereticus.

Eodem tempore mortuo juvene Friderico Marchione Brandenburgensi tota Marchia ad seniore[m] est devoluta. Sperabatur per eum pax futura, sed timeo nonnisi ficta, secundum dici in Prignitez. Pestilencia gravis in diversis partibus multos fugere fecit proprias edes et peregrinari, et in ea dicebatur memoria prius hominum defecisse, que etiam in toto non cessat usque ad autumpnum anni 1464.

In anno 1464 facta fuit magna commocio in ecclesia Dei propter scripta Pape Pii publicata per quendam legatum, in quibus post enumeratas ecclesie ab ipsis Thurcis illatas contumelias et deferciones, Papa invehitur contra Principes omnes, qui in suis sedibus voluptuose pausantes, nec ad ejus nec suorum predecessorum monita et requisiciones in defensionem fidei, sacramentorum et ecclesie et crucis Christi assurgere curaverunt. Vnde compulsus se dixit cum Cardinalibus et Clero bellum assumere, et contra Thurcum exercitum movere, assignans ad id faciendum tempus et portum sue expeditionis, pronosticans Ducis Burgundie in eisdem portu et tempore cum exercitu suorum adventum et Venetorum succursum, jubens in singulis locis poni cistas pro collecta facienda ad tam sancti operis expeditionem, asserens se disposuisse cum Venetis pro navigio exilis precii pro omnibus ad hujusmodi expeditionem venientibus. Que omnia cum publicarentur in diversis partibus per modum lamentacionum in bulla Pape descriptarum, motus est univ[er]sus populus. Quidam propriis personis proficiscentes, quidam proficisci volentibus expensis subvenientes, ad querulosam Pape exhortacionem, verius lugubre mandatum, versus Ytaliam iter arripuerunt. Et ecce multo fervore venientes ad partes Veneciarum et ad civitatem, in nullo certificari valuerunt de hujusmodi Pape et Cleri expeditione. Quinymmo Veneti audientes, ipsos venisse contra Thurcos, subfannantes dixerunt: Thurci sunt amici nostri . . . dentes eos sollempniter in plateis Veneciarum incedentes et mercimoniam exercentes, insultantes nichilominus et dicentes: putatis in partibus hys non habundare homines, quia sic a remotis frustra concurristis? Volentes autem amplius certificari, miserunt multos ad locum portus assignati per Papam, videlicet Anchonam, ibique nichil veritatis respicientes juxta bulle papalis tenorem miserunt ultra ad Romam, ubi responsum est eis, quod presentarent collectam cistarum, mandatam per Papam, et cum dice-

rent, se non habere, subsannati sunt. Et cum propter huiusmodi illusiones fieret tumultus in urbe, Papa usus Kufano consilio impertitus est indulgencias omnibus advenientibus, quatinus redirent ad propria. Vnde redeuntes exposuerunt dictam bullam et legacionem factas ad solum refrigerium avaricie curie Romane, maledicentes et Pape et Clero, dicentes se pro defensione et legacione eorum decretorum non assurgere. Et fortassis auctores huiusmodi delusionis penam luerunt, quia eodem anno Papa Pius, Kusa Cardinalis et alii plures cum Duce Saxonum defuncti sunt.

Hoc anno obiit Dux Stetinenfis sine herede. Jus igitur devolutum ad Imperatorem. Imperator assignavit Marchioni Brandenburgensi, qui assumpsit titulum Ducatus Stetinenfis et Pomeranie, populos ad suam obedienciam compulsurus.

Mortuo Pio papa, elegerunt Cardinales quendam dictum Clementem, qui expeditus fuit, ut dicitur, infra quindenam, ut intoxicatus obiret. Et electus est alius dictus Paulus, ut puto secundus.

Hoc anno latrones de liga ceperunt contendere cum Duce Luneborgensi. Et quamvis Marchio Brandenburgensis suos prohiberet, ne concordiam iniquam sequerentur, illam prohibitionem non adverterunt.

Et tunc laicus Archiepiscopus Magdeburgensis habens zelum sine scientia obiit, quantumcunque pestem fugit, de quo supra.

Opiniones gwerrarum exorte sunt inter Episcopum Havelburgensem et Ducem Stargardensem et comitem Ruppin etc. in Marchia Brandenburgensi circa quoddam monasterium monialium nomine Zcedenig, quod Capitaneus de progenie de Arnym depredavit. Sed Abbatissa cum suis virginibus predam recuperaverunt, et ipsum predonem receperunt captivum ad honorem milicie marchionalis. Et ita progenies ab olim suo vero Principi frequenter fuit infidelis.

Iste Papa Paulus secundus dictus fuit prius Petrus Barbus, nacione Venetus, Cardinalis Sancti Marci, consobrinus Eugenii, in ordine Paparum ducentesimus sextus. Hic plumbum papale, contra morem solitum, Romane curie mutavit. Annis sedit septem, aurum dilexit, quia Venetus fuit. Iste Papa approbavit celebracionem festi presentacionis beate Virginis Marie. Hic in signandis petitionibus maturus fuit et tenax, quasi melius foret pauca concedere, et ea firmiter servare, quam plura signare et statim revocare. Grande palacium construxit apud sanctum Marcum, in cuius titulo prius refedit, et eciam in Papatu ibidem, sed tamen ante complecionem illius structure obiit.

Iste Papa Paulus anno Domini 1466 XXIII. die Decembris, qui fuit vigilia vigilie nativitatibus Christi, Jerficum regem Bohemie, natum, nutritum et educatum in herefi Huffitarum, Catholicorum in regno Bohemie persecutorem, pertinacem hereticum, et hereticorum fautorem et defensorem, in Consistorio publico Rome apud sanctum Petrum, a regno Bohemie, omnibus terminis et processibus juridicis legaliter et ad plenum observatis, a regno Bohemie deposuit, ipsumque omnibus dignitatibus et dominiis privavit, filiosque suos et heredes ad regnum inabilitavit, absolvendo

omnes subditos regni, Nobiles et Civitateses a juramento fidelitatis et omagii. Post cujus deposicionem Papa legatos et nuncios ad regem Polonie et alios Principes et singulariter Electores Imperii misit, ut regnum illud adhuc Jerfico vivente acceptarent. Quibus omnibus hoc acceptare recusantibus, ad petitionem apostolice sedis et Catholicorum in regno Bohemie existencium, et potissime Wratislaviensium, Gorlitzensium et tocius Slesie, Lusacie et Moravie fidelium, et aliquorum eciam in regno Bohemie Baronum Catholicorum, videlicet Dominorum de Stellis et Halsbugk etc. et Pilsnensium et aliorum, Serenissimus rex Matthias Hungarie, ad regnum Bohemie per Catholicos Dominos de corona Bohemie electus, illud ad petitionem Pape et electionem de se factam acceptavit; Obedienciamque majoris partis regni, scilicet tocius Slesie, Lusacie superioris et inferioris, et ducatus Moravie atque possessionem eciam aliquorum oppidorum in Bohemia scilicet Pilsnensium etc. obtinuit adhuc vivente Jerfico deposito. Qui post deposicionem ipsius, cooperante Doctore Gregorio Hemburgk ab illa deposicione ad futurum consilium appellavit, et in possessione Bohemie et civitatis Pragensis usque ad mortem suam permanfit. Post mortem vero suam et Rockezani heresiarcharum, Pragenses et alii Domini Barones et civitates infideles in Bohemia convenerunt in vnum, et primogenitum Serenissimi regis Polonie Ladislaum in regem Bohemie elegerunt, quem aliqui Episcopi ex Polonia in regem coronaverunt, et Imperator Fredericus in contemptum regis Hungarie Matthe, ei regalia contulit, et ipsum in regem Bohemie confirmavit, Papa vero et sedes apostolica in electionem ipsius consentire et approbare noluit propter Regem Hungarie. Et sic regnum Bohemie in duo divisum fuit, et fortassis in brevi non unietur. Quia per concordiam inter istos duos Reges factam in Olmutz, multis Principibus et Regibus istie presentibus, concordatum fuit, quod quilibet retinere deberet ad tempus vite sue illud, quod haberet et possideret de regno, et post mortem alicujus pars sua alteri accrescere deberet, qui superviveret, prius tamen soluta aliqua notabili pecunia heredibus illius etc.

Item anno Domini 1468 Cleodium civitas cathedralis lamentabiliter destruitur a Karolo Duce Burgundie, [die] Simonis et Jude, ubi nec ordini, nec sexui, nec etati parum est.

Item anno Domini 1466 facta fuit concordia inter Regem Polonie Kazimirum atque Nobiles et civitates terrarum Prusie sibi adherentes et obedientes ex vna, atque Magistrum Ordinis Theutonicorum Lodwicum de Erlichshawfen cum preceptoribus suis sibi adherentibus, partibus ex altera, super terram Pruffie, quam Rex Polonie cum adjutorio civitatum illius terre et Nobilium, qui omnes ab Ordine defecerunt, quasi per annos quatuordecim continue litigantes, ab Ordine pro majori parte devicit, quia Domini Cruciferi solum terram citeriorem scilicet Sambiam cum certis aliis dominiis obtinuerant, sed Rex totam terram Colmensem et Pomezaviensem in suo dominio obtinuit etc. Quam concordiam Reverendus Pater et Dominus Lavantinus Episcopus, apostolice sedis Legatus, assistentibus sibi Domino Paulo de

Legerdorf, Episcopo Warmiensi in Thorn circa festum Michaëlis in presencia ambarum parcium scilicet Regis Polonie et Magistri Ordinis, et multorum Episcoporum, Prelatorum, Doctorum et Nobilium utriusque partis anno scilicet 1466 feliciter consumavit. Sed eam Sanctissimus Dominus noster Papa Paulus secundus per scriptum confirmare recusavit, allegando terram Pruffie esse de patrimonio Beati Petri, quam ecclesia Romana Dominis Cruciferis in feudum concessit. Prescripta autem gwerra in terris Pruffie propter quandam ligam sive vnionem civitatum et Nobilium terre Pruffie inter se factam, accedente ad hoc consensu Frederici, pro tunc Regis Romanorum, et multorum Cruciferorum de ordine Theutunicorum, ortum habuit anno Domini 1454 circa festum Purificacionis Marie, quando ambe partes ratione istius lige coram Imperatore Frederico tertio litigantes, sententia penalis contra Civitatenfes et Nobiles terre Pruffie lata fuit in favorem Ordinis; et ita Domini de Ordine per sententiam judicialiter contra ligam subditorum suorum triumphaverant, sed terram in brevi tempore post latam sententiam perdiderunt, quia civitatenfes et Nobiles terre Pruffie se Regi Polonie subdiderunt, et a Dominis de Ordine, quibus prius subjecti erant, declinaverunt.

Item Nigropontum civitas Venetorum, in portu maris Egei, horrendissime a Turco capitur, commissis ibidem multis malis, cladibus et interfectionibus.

Et per eundem Pontificem Jubileus in favorem animarum mutatur de XXV. anno in vicefimum quintum, ut quia habundat iniquitas, superhabundet et gracia, sic quod annus Jubileus celebrari deberet anno Domini 1475 pro tunc futuro; sed idem Pontifex ad tantum tempus non supervixit, quia anno Domini 1471 die XXI. Julii idem Papa obiit, sepultus Rome apud Sanctum Petrum.

Anno igitur Domini Millefimo quadringentesimo septuagesimo primo defuncto Paulo, Franciscus de Savona prope Januam, bone fame et morum, Doctor Theologie, Cardinalis tituli sancti Petri ad Vincula, qui ante Cardinalatum fuit Generalis in Ordine Minorum, et vocatus ad Cardinalatum absque scitu suo. Et Orator et Legatus Venetorum eodem anno, quo ipse vocatus et electus fuit ad Papatum in Augusto, et vocatus Sixtus quartus, Papa ducentessimus septimus, recitavit coram Papa inter alia, quod Turcus abstulisset Christianitati duo Imperia, quatuor regna, XX provincias et 200 urbes, et populum absque numero utriusque sexus, et hortabatur Papam et totam ecclesiam, ut ad resistendum Turco se disponerent.

Item anno Domini 1473 Fredericus tercius Imperator cum filio suo Maximiliano Treverim venit, et per Karolum Ducem Burgundie honorifice susceptus fuit, sed volgata relacione non respondebant ultima primis, quia fortassis petita per Ducem Burgundie ab Imperatore concessa non fuerunt. Et proximo anno sequenti, die Veneris Panthaleonis, obsedit idem Karolus Nuffiam ac oppugnavit cum ingenti jactura suorum, quod bene notavit Cometa satis singularis, qui anno primo Sixti Pape quarti in Januario et Febuario apparuit, cum maxima cauda. Cui Burgundo validissima manu et cum adjutorio Electorum et Principum atque civitatum Imperii oc-

currit Fredericus Imperator feria secunda post Palmas, intrans Coloniam. Et illam obsidionem fecit Karolus Dux Burgundie propter Dominum Rupertum Archiepiscopum Coloniensem, fratrem Palatini antiqui, per capitulum et diocesim expulsum. Et continuata fuit illa obsessio quasi ad spacium anni, et turres atque muros civitatis Nuffie, in qua fuit Dominus Hermannus Lantgravius Hassie, novus electus Ecclesie Colonienfis, destruxit, sed tandem per Imperatorem Fridericum, cui adhe- rebant Electores et Principes cum civitatibus Imperii anno Domini 1475 ab hujusmodi obsidione Burgundus prohibitus fuit, et ad Ducatum Lothringie cessit.

Et eodem anno Papa Sixtus quartus Jubileum per predecessorem suum insti- tutum, et per eum similiter confirmatum, solemniter tenuit, ad quem innumerabilis po- puli multitudo omnium nacionum, et signanter ex Pruffie partibus, et Rex Dacie cum fratre Ducis Burgundie bastardo et aliis Principibus confluit.

Sed anno Domini 1477 idem Dux Burgundie contra Ducem Lothringie et Switenfes infeliciter pugnans, die sexta mensis Januarii a Switenfibus occisus fuit in campo. Cui filius Imperatoris Maximilianus, prenominati Frederici tercii, mo- derni Imperatoris, copulata sibi pro conjugue filia Ducis Burgundie Maria nomine, in principatu Dominiorum Burgundie et signanter in Ducatu Hollandie successit. Sed alia dominia, quorum multa habuit, ad diversos Dominos et Principes, quibus in- juste ablata fuerunt, post mortem Karoli, Ducis Burgundie, reversa fuerunt, aliqua ad Regem Francie, aliqua ad Ducem Lotringie, et alia ad filium Imperatoris etc.

Item anno Domini 1478 Florentini et potissime Laurentius de Medicis cum sibi adherentibus et pocioribus in Florentia, propter quandam conspiracionem illorum de Pactys, ex Florentia proscriptorum, cui intererat Dominus Franciscus archiepiscopus Pisanus, et ut dicebatur, quidam Cardinalis Raphaël tituli sancti Ge- orgii ad velum aureum, cognatus Pape, cum multis Presbiteris et Clericis, detecta con- juracione illorum de Pactys contra illos de Medicis, et maxima sedicione in civi- tate et ecclesia Florentina infra missarum solennia suborta, interfectus fuit Julianus adolescens, XXV annorum, germanus Laurentii de Medicis in ecclesia, et Lau- rentius Wlucantus per illos de Pactys etc. Tunc Florentini omnes et pocio- res de morte illius Juliani dolentes infurrexerunt contra aliam partem, qui hoc fieri procuraverunt, et archiepiscopum pisanum in pretorium detentum suspenderunt per fenestram pretorii, et Jacobum de Pactys crudeli morte interfecerunt, et Cardinalem Julianum captivaverunt cum multis Clericis, Presbiteris et familiaribus, inter quos et multi interfecti fuerunt. Quo intellecto et patefacto scelere, Papa Sixtus Lauren- cium de Medicis cum sibi adherentibus Florentinis, excommunicatos, anathema- tizatos, infames, sacrilegos et lese majestatis reos esse declaravit, eos maledicendo, diffamando et pro hostibus habendo, interdicens et seculare brachium contra eos invo- cando, cum omnibus penis et censuris quibuscumque eciam contra participantes proce- dendo. Sed non multa bona ex hoc evenerunt, quia Florentini Venetis se con- junxerunt et Veneti cum Turcis federa pacis suspenderunt, et ex alia parte Papa

cum Rege Neapolitano se confederavit, et contra Florentinos publica bella gessit. Tandem tamen factum hoc inter partes illas, scilicet Papam et Florentinos concordatum et sedatum fuit. Sed tunc Turcus contra ecclesiam et Regem Neapolitanum, ut presumitur, ex Venetorum inductione, sevirere cepit.

Item eodem anno Papa Sixtus ad petitionem Ducum et Principum Saxonie, et propter personalem presenciam Ducis Alberti, qui et cum multis Nobilibus terram sanctam intravit, post mortem archiepiscopi Magdeburgensis, qui supra Laicus nominatur, facta postulacione de filio secundo genito Ernesti XIII annorum, Papa motus precibus et aliis variis et multis bonis respectibus, providit filio Ernesti XIII annorum de ecclesia Magdeburgensi, dando illam eidem in administracionem. Et post hoc anno sequenti scilicet anno Domini 1479 et sequenti, existente Ernesto Principe Electore in urbe Romana cum venerabili Comitiva Episcoporum et Nobilium, idem summus Pontifex Sixtus contulit eidem Episcopo Magdeburgensi Ernesto nomine Ecclesiam Halberstadensem in commendam seu administracionem, et multa alia privilegia Principibus et Ecclesiis in terra Mifsnenfi contulit, signanter dedit ad petitionem Principis Electoris Ernesti Ecclesie Cathedrali in Mifsna indulgencias plenarie remissionis ad decennium, cum absolucione ab omni irregularitate, et in casibus eciam sedi Apostolice specialiter reservatis. Quibus indulgenciis publicatis in circumvicinis locis et terris, factus est magnus concursus hominum ex diversis provinciis in Mifsnam anno Domini 1480 eciam ex Prussia, quanquam Episcopus Pomezauiensis Dominus Johannes de ordine Theutunicorum, consimiles indulgencias plenarie remissionis ad quinquennium pro restauracione ecclesie Pomezauiensis in Mergenwerder impetravit a Papa, cum esset in urbe pro confirmacione sue electionis.

Eodem anno Turcus in tribus locis fortiter obsedit insulam et civitatem Rodifs, et muros civitatis illius pro majori parte deposuit. Et eodem tempore Turcus navigio ex Rodifs in Apuleam venit, ut creditur, ex Venetorum suggestione, et civitatem Idrontinam metropolim Apulie vi cepit, et Archiepiscopum loci illius senem in 70. anno cum Canonicis et Presbiteris suis et aliis Christianis ibidem crudeliter interemit, Civitatem Ydrontinam fortiter muniendo cum Turcis. Qua de causa Papa, fratribus et Magistro Ordinis Johannitarum pro conservacione insule Rodifs, indulgencias eciam plenarie remissionis quasi per univrsam orbem dedit, pro contribucione faciendaa ad conservacionem insule Rodifs. Sed collecta pecunia grandi in multis terris et in Mifsna, tales pecunie per Papam et Principes arrestate fuerunt, eo quod Turcus obsidionem insule reliquit.

Et eodem anno Papa eciam contulit Indulgencias plenarie ymo plenissime remissionis Regi Neapolitano et toti regno pro recuperacione civitatis Ydrontine, et Turcorum ex Apulia expulsione. Quas eciam summus Pontifex pro se et Romana ecclesia dedit, pro eo quod sedes apostolica multa exposuit, mittendo subsidia et pecunias in Insulam Rodifs, et specialem legatum Cardinalem Dominum Gabrielem de ordine Minorum in Apuliam cum maximo exercitu et pecunia ad expugnandum Tur-

cos ex illa. Que post hoc in sequenti anno Domini scilicet 1481 in partibus Almanie et transalpinis per religiosum Patrem Emmericum, Ordinis Minorum de observancia ex urbe in ara celi, in Mifsna et aliis partibus Almanie publicate fuerunt, et capse pro impositione pecuniarum posite erant. Istitis temporibus nimium in omnibus partibus Indulgentie multiplicatae fuerunt, et Jubileus ubique fuit.

Eodem anno Papa ad petitionem Ducum Saxonie et per resignacionem Archiepiscopi Maguntini antiqui Dietheri et Capituli sui consensu, terciogenitum Ducis Saxonie Ernesti, Electoris Imperii, Albertum nomine in XVI. anno prefecit ecclesie Maguntine eodemque pallium dedit. Sicque post mortem senioris Episcopi Dietheri, ille Albertus Dux in episcopatu succedere debet et manere absque nova electione et provisione. Coactus enim fuit antiquus Presul Dietherus per Imperatorem, a quo regalia non accepit, ad resignandum ecclesiam Maguntinam alicui potenti Principi, propter Herfordenses, contra Episcopum rebellantes, quos Imperator fovebat. Et Dux Wilhelmus, Lantgravius Thuringie, recepta ab eis pecunia notabili, eosdem Herfordenses in proteccionem suam suscepit.

Eodemque anno Rex Hungarie contra Imperatorem bella gessit, Wyennam obsedit, et terras Auftrie permaxime devastavit, Imperatorque vice versa regnum Hungarie in finibus Auftrie maxime deplanavit, existente, ut presumitur, pro majori parte in causa quodam Episcopo Strigoniensi expulso, oriundo ex Wratislavia, Bocensloer nomine, qui inprimis regi Hungarie fortiter adhesit, a quo ecclesiam Strigoniensem obtinuit. Et tandem cum non posset concordare cum Fratre et Domino Gabriele de Verotta de observancia fratrum Minorum, qui Regi Hungarie valde carus fuit, et ab eo ecclesiam Agriensem obtinuit, et tandem ad preces Regis idem Gabriel Cardinalis factus fuit. Tunc ille Strigoniensis, relicta ecclesia sua et Rege Hungarie, ad Imperatorem se contulit, quem ad pugnandum contra Regem sollicitavit, et per aliquod tempus propria in persona exercitum in Hungariam duxit.

Eodemque anno Rex Hungarie maximam stragem contra Thurcum obtinuit, potentem civitatem in Thurcia vi cepit, multos ex Thurcis captivavit, et captivos ibidem detentos ex Hungaria et aliis locis liberavit, et eos ex servitute redemit. Atque exercitum vnum in Ytaliam regi Neapolitano in subsidium misit, cum quo filius Regis Neapolitani senior, Dux Calabriae . . . Ydrontinam civitatem Apulee ex Turcorum manibus eripuit, Turcos expulit et magnum thesaurum ibidem reperit; atque alias multas victorias eodem anno contra Thurcum habuit, quia eodem anno Imperator Turcorum morte inopinata obiit, qui Juniorem filium post se regnaturum instituit. Quod senior filius egre ferens coadunatis sibi majoribus in terra Turcorum, fratrem ex Constantinopoli expulit, et se de Imperio Turcorum intromisit. Multeque alie differentie in Turcia ex semine discordie, qua de Imperio contendebatur, suborte fuerunt, Christianis in bonum et commodum future.

Eodemque anno magna caristia in autumpno fieri incepit, que duravit ad annum sequentem, singulatim in partibus stagnalibus, Reno, Hollandia, Gotlandia, Flan-

dria, Prussia, Polonia et in omnibus terris mari adjacentibus, ita quod modius parvus in Prussia frumenti solvebat marcam, et ordei similiter, et haene VIII sc. et tonna cerevisie in Danczik solvebat VII fert. aut eciam I marc. bon.

Item anno Domini 1482 incipiente, Principes in Mifsna, Duces Saxonie, novam monetam et exiliorem ceperunt, 40 gl. pro fl. Ren. et 6 den. pro gl. tali, que moneta deberet esse usualis in emendo et vendendo singula; sed antiqua moneta, quo ad grossos argenteos deberet esse censualis, sic quod 20 gl. argentei darentur pro 1 fl. in censibus pro conductibus et gabellis. Eodem tempore eciam Principes in Mifsna fecerunt ordinacionem et reformationem in multis, quoad excessum vestium, ornatum mulierum et virginum, et commissacionibus tabernariis, expensis nupciarum superfluis prohibendis, familia gubernanda, et appreciandis . . .

Item eodem tempore et anno in vere Reverendus Pater Episcopus Mifsnenfis Dominus Johannes de Weylsenbach citavit, excommunicavit et aggravavit tres abbates cum officialibus eorum Ordinis Cisterciensium, scilicet Veteris Celle, in Bucha et Doberlock, Dioecesis Mifsnenfis, allegans se habere in eos auctoritatem visitandi, instituendi, benedicendi et procuracionem recipiendi ex antiqua consuetudine prius admitta et data predecessoribus suis. Sed abbates predicti se opposcentes Episcopo Mifsnenfi cum adherencia multorum aliorum abbatum ejusdem ordinis, ad conservacionem privilegiorum scilicet, Decanum Bambergensem citari fecerunt, qui declaravit sentencias per Episcopum Mifsnensem contra abbates latas esse nullas, irritas et inanes ex privilegiis multis Ordini Cisterciensium concessis. Et deinde prescriptum Episcopum Mifsnensem per abbatem Buchensem in urbem missum ex parte omnium aliorum abbatum citari ad urbem fecerunt et ordinaverunt, se fortiter eidem opposcentes.

Item eodem anno feria secunda post Quasimodogeniti, Papa adhibitis debitis solennitatibus canonizavit et cathalogo sanctorum annotavit sanctum et Venerabilem Bonaventuram Cardinalem, quondam Generalem Ordinis fratrum Minorum, cujus festum agi precepit Dominica proxima post Margarete annis singulis. Et eodem anno et die similiter canonizavit quinque martires et fratres ordinis Minorum, scilicet Berardum, Petrum, Ottonem, Accursium et Adjutum, quorum celebritas sexta decima die Januarii sub officio martirum peragi debet.

Item eodem anno, tercio ydus Maji Papa cassavit et revocavit Indulgencias plenarie remissionis, paulo ante concessas contra Turcos, publicatas per fratres Ordinis Minorum de observancia scilicet Angelum de Clavaasco et Emmericum de Kermell et alios, propterea quod Turci a Christi fidelium persecucione in Apulia et Infula Rodifs omnino cessabant.

Item eodem anno in estate propter aliqua statuta cerimonialia cincturam vestium quoad . . . . . rostratos calceos et alia honestatem corrumpencia in vniuersitate Lipczeni suborta fuit magna discordia inter Vniuersitatem Magistrorum, Doctorum et Theologorum, Artistarum et Medicorum parte ex vna, qui hec statuta praticare contra excedentes volebant, et Dominos Doctores facultatis Juridice et scolares eorum, par-

tibus ex altera, qui se contra hoc statutum opposuerunt, volentes, scolares facultatis Juridice . . . . privilegiorum et hinc statuto non subesse debere, ratione cujus facultas Juridica ad Dominum Episcopum Merseburgensem, Cancellarium et Conservatorem studii prefati appellavit. Medio autem tempore Vniversitas contra aliquos inobedientes processit, et inter alios, qui se Vniversitati predictae opposuerunt, processum fuit publice per monitionem in valvis ecclesiarum contra Prepositum Monasterii Sancti Thome sub-conservatorem Studii sepe fati. Sed tandem post cassatam citacionem et inhibicionem factam per Episcopum Merseburgensem, ad quem appellatum fuit, diferencia et dissensio predicta in presencia Domini Decani, Officialis et Cancellarii, Canonicorum et Domini Merseburgensis, amicabiliter per dies aliquot tractata fuit, et tandem discussa pacifice et remissa ad Principes terre, qui illam differenciam et alias dissensiones ex illa subortas ad se receperunt.

Item eodem anno quidam Andreas, Archiepiscopus Crainenfis de Ordine Predicatorum, qui se Cardinalem scripsit, contra Papam Sixtum false et injuriose pro eo, quod nolebat eum in Cardinalem recipere, multos articulos numero XXXII in confusionem Pape et Apostolice sedis scripsit et confinxit, nominando Papam hereticum, et omnium malorum in vniverfo, et bellorum in Italia incentorem, auxilium Imperatoris et Principum pro congregacione Consilii contra Papam implorando. Contra quem Papa multos nuncios ad diversas terras pro ipsius incarceratione et detencione misit, sed predictus Andreas Craynenfis nimium de favore aliquorum Principum et potissime Regis Francie et civitatis Florentine confidens, a Papa et Censuris ipsius ad futurum consilium appellando, ad civitatem Basiliensem, qui sperabant ibidem consilium futurum congregandum, sub salvo conductu civitatis illius et Imperatoris venit, et multos libellos famosos et articulos pessimos et diffamatorios contra Papam, pro ipsius deposicione et futuri consilii congregacione ad diversas mundi partes misit. Sed tandem facta pace inter Papam et Regem Neapolitanum etc. predictus frater Andreas de mandato Pape et Imperatoris, cum auxilio Switenfium, qui Pape fortiter adherebant, captus fuit, et carceribus perpetuis in urbe Basiliensi mancipatus; in quibus cum per aliquot dies fuisset, articulos contra Papam et sedem apostolicam factos publice et solenniter revocavit, nec tamen per hoc a carceribus liberatus fuit. Et illam revocationem fecit in carceribus Basiliensibus anno Domini 1483 in Januario.

Et eodem anno discordia inter Papam et Regem Neapolitanum totaliter sopita et sedata fuit, et Papa confederatus fuit eydem Regi Neapolitano et Duci Ferrariensi contra Venetos, contra quos Venetos Papa et Rex Ferdinandus Neapolitanus misit gentes armorum in subsidium Duci Ferrariensi. Et Rex Francie perpetuam pacem fecit cum Duce Burgundie Maximiliano, filio Imperatoris, qui filiam suam forte VI. annorum desponsavit filio Regis Francie Delphino, et per hoc medium a litibus inter se cessaverunt. Cardinales tamen duo, nobiles Romani, ambo suspecti, qui Regi Neapolitano contra Papam adhesissent, per Papam in urbe . . . . incarcerati fuerunt, hoc procurante Comite Jeronimo nepote ac cognato Pape,

advocato ecclesie, cui Papa Emulam civitatem et Comitatum dedit, qui et innumera-
bilem pecuniam ex beneficiis ecclesiasticis, que aliis procuravit, collegit, et per magnam
tirannidem dominia Romane ecclesie per multos annos rexit, Papa in isto dissimulante.
Qui Cardinales in anno precedenti scilicet 1482 incarcerati fuerunt, et permanerunt
in carcere usque ad annum Domini 1483 et tunc in estate sub certis pactis de carcere
relaxati fuerunt.

Eodem anno scilicet 1483 in Mifsna et signanter circum circa Lipcz per di-
stanciam VI et octo miliarium, subito magna caristia in frumentis et bladis evenit, ita
quod modius filiginis, qui paulo ante et in jejunio emebatur pro VIII gl. argenteis,
post festa Pasce et Pentecostes et citra vix venalis haberi poterat pro XVIII gl. novis,
ex qua causa quantitas panum et simularum ultra modum minorata fuit, sic quod panis
vnius denarii vix habuit quantitatem vnius simule antique, propter magnam siccitatem,
quae ista estate accidit, et defectum pluvie. Quare Prelati et Episcopi in Mifsna, in
omnibus civitatibus et villis, ubi tanta caristia fuit et tanta siccitas, instituerunt devo-
tissimas processiones, prius in Mifsna in memoria hominum non visas neque factas,
quia puelle et virgines sparsis crinibus in capitibus, cum luminibus accensis portantibus
in manibus, precedentibus vexillis, crucibus, reliquiis et ymaginibus sanctorum, sequen-
tibus adolescentibus, mulieribus, presbiteris, laycis et omni populo promiscui sexus,
nudis et discalceatis pedibus laneis vestibus, et humili et vili habitu, bajulantibus cereis,
per multos dies et septimanas, devotissime precabantur Deum, usque in celum claman-
tes, vnusquisque secundum statum et facultatem suam cantando et devote petendo per
multa nova et devotissima cantica, ut altissimus Deus eis pluviam salubrem daret, fructus
terre concederet, et indignacionem suam ab eis amoveret. Racione cujus devotissima
processio ab Episcopo Merseburgensi in octava corporis Christi cum bajulacione
corporis Dominici, in Lipczk anno predicto instituta fuit, ubi vnusquisque seorsum
secundum statum suum in processione ista comparuit, scolares primo, deinde studentes,
post hos religiosi, dehinc corpus Domini, post hoc sequebantur Doctores et Magistri,
deinde Consules et cives, dehinc virgines cum cereis et sparsis crinibus, plures quam
novem sexagene, et ultimo devotissime mulieres, omnes cantantes et clamantes in celum,
ut omnipotens Deus eis pluviam daret et terram irrigaret. Praescripta eciam caristia
protinus quievit ex hoc, quod majores terre Mifsne Nobiles et Prelati, et aliqui ex
civibus ditioribus, ex Principum dissimulacione, multa frumenta per Albeam navigio
usque ad mare ex terris Mifsne abduci fecerunt. Ex opido enim Delitez prope
Lipczk IIII milia modiorum filiginis et tritici vendita fuerunt et abducta usque in Ham-
borgk, et eciam multa frumenta in Bohemiam, ubi et antea caristia fuit, et ad
multa alia loca circa venum ducta fuerunt. Et per talem modum modicum de fru-
mentis in Mifsna remansit, et tandem omnipotens Deus placatus precibus pauperum
salubrem pluviam dedit per multos dies, racione cujus caristia aliquialiter remissa fuit,
et modius filiginis in 4 ac 5 gl. subito decrevit.

Eodem anno scilicet 1483 in mense Julii per multos dies se mutuo sequentes

in Mifsna maximus fervor et estus solis fuit, quantus per multos precedentes annos fuisse non recordatur. Et eodem anno pestilencia grassari incepit in Bavaria, Swevia, Austria, Bohemia et Slesia, ita quod de locis finitimis scilicet Norenberga, Ingelstادت et Wratislavia multi Nobiles pestem fugientes in Lipczk cum filiis et uxoribus eorum venerunt. Et propter eandem pestem multa generalia studia defecerunt, videlicet Vniversitatis Winensis in Austria, et Ingelstadenensis in Bavaria, et Tubingenensis in Suevia etc.

Eodem anno in Augusto idem morbus pestilencie ex aliis infectis locis in Lipczk venientes (per) homines, multos ex civibus laicis et studentibus infecit et consumpsit, ita quod propter pestem, que aequaliter in Lipczk grassari incepit, et caristiam, que tunc adhuc duravit, vniversitas Lipcezensis noscibiliter in suppositis et magistris decrefcere incepit et minorata fuit. Principes eciam illarum terrarum, scilicet Mifsne et Thuringie curiam eorum et continuum domicilium in castro Lipcezensi habere ceperunt in festo Assumptionis virginis Marie, ubi statim oratores multorum Principum et Prelatorum ad eos missi fuerunt in causis multis, per Imperatorem eis commissis discucien- dis, ratione cujus Principes ordinaverunt pro causarum eis commissarum, et que oriun- tur inter pares curie, [decisione] Iudicium publicum Baronum, Nobilium et Doctorum, quod alii nominant Parlamentum, in quo iudicio vnus ex Principibus sive Magister curie Ducalis presidet, et ultra hoc XII assessores sunt deputati, 4 milites, 4 doctores et 4 simplices Nobiles, qui in presencia Notariorum et Advocatorum et parcium causas ad eos devolutas audiunt, et iuridice determinant.

Eodem anno in mense Septembri suborta fuit in Bohemia et civitate Pragenfi maxima sedicio Bohemorum hereticorum contra fideles et obedientes Romane ecclesie. Pragenfes enim heretici pro conservacione perfidie eorum expulerunt omnes katho- licos et fideles religiosos et seculares, et multos ex religiosis atque presbiteris aliis et laicis occiderunt, et ecclesias et monasteria destruxerunt, spoliaverunt, vestes sacras et vasa abstulerunt, et Consules antique et nove civitatis eis resistentes occiderunt, deman- dantes sub privacione corporis et rerum, quod quicumque cum eis manere vellet, cujus- cunque status esset, eis se conformare in eorum perfidia deberet. Et in hoc non solum Pragenfes sed et alie civitates herefi infecte in Bohemia consenserunt, et post hoc magnum exercitum congregaverunt circa Pragam ad defendendum perfidiam eorum, si aliqui tantum facinus et tot mala per eos perpetrata vindicare et corrigere vellent. In quo facto Regem eorum Wladislaum, filium Regis Polonie, qui in ista sedicione suborta absens a Praga erat, non curaverunt, sed ymo se excusabant literis et nun- ciis apud Principes alios, quod omnia prescripta bono zelo, pro conservacione com- pactatorum et religionis et fidei, ymo verius diceretur perfidie eorum, ista fecissent, ne ab aliis tanquam heretici reputarentur et nominarentur. In hoc volentes haberi, ut veri Machabei, qui pro patriis eorum legibus fortiter pugnabant, aliis infidelibus resistendo.

Anno Domini 1484 obiit nobilis Domina de Monacho, conthoralis Ernesti

Ducis Saxonie, in Lipczenfi castro, sepulta apud fratres Predicatores ibidem in medio ecclesie. Et eodem anno obiit Albertus filius Ernefti, Electus et confirmatus in Maguntinum presulem, adolescens forte XVII annorum, Post cujus mortem electus fuit vnus de Hennebergk ad eandem sedem Maguntinam.

Eodem anno pestis epidimia in Prussia per omnes civitates grassari incepit et multos absorpsit, plus tamen eodem pestis tempore incendio et oppoficio lune nocuit quam alio tempore.

Eodemque anno obiit venerabilis Dominus Magister Mattheus Westual de Brunfsberg, Plebanus ecclesie parochialis beate Marie Virginis in Danczck, in dote sua ibidem in craftino divisionis Apostolorum infectus peste epidimia sive inguinaris, cujus anima requiescat in pace.

Epitaphium quondam D. Magistri MATHEI WESTUAEL
in Danczik Plebani.

Discite mortales miserum contemnere mundum,

Discite virtutes, premia multa dabunt.

En rapuit celoque dedit virtutis alumnum,

Westuael Matheum pestis auara pium.

Artibus insignis septem, sermone disertus,

Ecclesie pastor et gregis hujus erat.

Lugeat hinc populus fido hoc pastore solutus,

Nec pestem fugiens pro grege qui moritur.

Anno Domini M. CCCC. LXXXIII. XVII. Kal. Augusti.

Eodemque anno pestis epidimia non solum in Prussia et aliis locis multis, sed et in Mifsna per reiterationem invaluit, et ita eadem pestis horrenda per duos annos continuavit multosque doctores magnos et studentes in Lipczenfi Studio interemit, vniversitatemque illam desolatam reddidit. Multis enim peste ibidem mortuis et aliis recedentibus, paucissimi remanserunt.

Et eodem anno Turcus Walachiam depopulavit, et cepit in eadem duo castra aut tria scilicet Kylian et alias duo, que cum XII milibus Turcorum firmavit, promittens se ad futurum annum scilicet 1485 rediturum, quam seito pasqua in pratis habere posset. Et nisi pestis eosdem Turcos impedivisset et repulisset, dudum reversi fuissent.

Eodemque anno primogenitus Regis Polonie Kasmirus nomine obiit. Et Dominus noster Sanctissimus Sixtus quartus similiter eodem anno duodecima die mensis Augusti, 5. hora noctis, diem suum clausit extremum in Roma, et regnavit annis XIII diebus sex. Post cujus mortem Cardinales in vnum congregati ad providendum ecclesie de novo Pastore, primo inter se discrepantes tres nominaverunt, sed tandem omnes in vnum consenserunt et elegerunt concorditer eodem anno, quo supra, scilicet 1484 quendam Cardinalem Johannem Baptistam Januensem natione, Presbiterum Cardinalem tituli sancte Cicilie, et Episcopum Melfetensem, vulgariter nuncupatum, qui

se Innocentium VIII. appellat et scribit, XXIX. mensis Augusti, qui in proximo mense sequenti dominica ante Michaëlis coronatus fuit.

Statim post coronacionem Innocentii VIII. venerunt ex urbe novi questores cum Indulgentiis datis pro hospitali Sancti Spiritus in urbe, exhibentes eciam literas confirmacionis earundem Indulgentiarum Innocentii VIII. Et tales fuerunt admissi in Milsna per Episcopos ibidem. Et quia abutebantur potestate eis data, nimium extendentes commisionem eorum, pecunia eis recepta, incarcerati fuerunt in Marchia.

Post hujus Pape electionem et coronacionem infra vnum mensem eciam mortui sunt tres Cardinales excellentissimi, videlicet Dominus Cardinalis Matisconensis frater, quondam Cancellarius Ducis Burgundie . . . Rex Francie post obitum Ducis fecit decollari, deinde Reverendissimus Cardinalis Mediolanensis, de post Reverendissimus Dominus Cardinalis Gerundenfis. Et ex post in Decembri in urbe perditam sunt furto corona pontificalis, quam Constantinus Imperator Pape Silvestro dedit, in vim donacionis bonorum ecclesie, et cum illa tres calices, toti aurei, magni ponderis et valoris, et cetera clenodia ablata sunt de ecclesia Sancti Johannis Lateranensis de custodia, de qua maximus rumor in urbe fuit.

Deinde anno Domini 1485 in die Gerdrudis virginis circa horam quartam post vesperas, clara die et splendente sole, fuit quasi totalis eclypsis solis, qui aperte cognoscebatur. Sed remansit tamen de luce solis non eclipsata, quia dies nubilosa et caliginosa apparuit, licet Astronomi multi Ecclipsin totalem pro tunc pronosticabant, sed fefellit eos iudicium eorum.

Eodem anno post medium jejunii Serenissimus Rex Polonie cum Episcopis et majoribus regni Polonie venit in Thorn, convocando omnes Prelatos, Nobiles, Civitatenfes et Dominos Cruciferos de ordine in Thorn, a quibus postulavit subsidium contra Thurcos et Tartaros, qui fines regni sui molestabant, videlicet Walachiam et Litwaniam, et jacuit in Thorn quasi per duos menses, sed parum post longam expectationem, petitionem et mandatum datum terrigenis in Prusia, in effectu obtinuit, quia se multiplicite excusabant propter privilegia eis data, quod Regi Polonie subvencionem facere non possent, et propter terram Prusie depopulatam; promisit tamen Generalis Magister Prusie subsidium se Regi Polonie contra Turcos facturum, si Rex propria in persona contra Turcos iret.

Eodemque anno in vigilia Corporis Christi Rex Hungarie cepit Wiennam, quam diu ante hoc obsidione cinxit, ita quod cives Winnenses post longam obsidionem factam compulsi fuerunt recipere Regem Hungarie pro Domino, quibus multa privilegia et libertates contulit, et majora, quam prius unquam habuerant; et posuit sedem suam Rex Hungarie in Wiennam, et successive alias civitates, castra et fortalicia totius Auftrie occupare et sibi in suum dominium transferre nititur, quia Imperator Fridericus, Dominus Auftrie, eam deseruit, et se ad Ducem Sigismundum in Athesi fugiendo dedit.

Eodem anno, quo supra, post Ecclipsin solis factam et magnam conjunctionem

Jovis et Saturni, sequebatur primo siccitas, que ferme post festum Pasce ad VIII septimanas sine pluvia duravit. Et deinde post festum Johannis Baptiste per multos dies subsecuta est magna humiditas et pluvia per mensem et ultra, ymmo per Julium et Augustum etc., ita quod magna aquarum inundacio facta fuit in multis locis, scilicet in Reno, Mifsna, Marchia etc., que inundacio aquarum maxima dampna in edificiis, pontibus, feno et aliis frumentis fecit.

Eodemque anno scilicet Domini 1485 Papa Innocentius contra Regem Neapolitanum armigeros multos misit, et eum de regno expellere nititur, quia nobiles fere omnes Regis Neapolis se eodem Regi opposuerunt propter nimiam tyrannidem suam in subditos. Et Aquila civitas cum omnibus attinentibus castellis, qui Ducatus five Principatus est ejusdem regni Neapolitani potens et fortis valde, se Romane Ecclesie subdidit, qui novissimis temporibus sub Imperio Regis Neapolitani erat, de quo Ducatu Papa et ecclesia annuatim ultra 80 milia Ducatorum recipere potest.

Eodemque anno in multis terris, civitatibus, communitatibus et vniversitatibus multe discordie, dissensiones et rixe suborte fuerunt, ita quod inferiores contra superiores rebellant. Et in Vniversitate Lipczeni vigore cujusdam statuti novi maxima discordia inter Nacionem Bavarorum parte ex vna et Saxonum et Polonorum Nationes, partibus ex altera, suborta fuit. Intendebat enim natio Bavarorum, eo quod in suppositis habundabat plus quam alie due Naciones, emolumenta, officia, dignitates et collegiaturas non secundum Naciones, sed personarum et Magistrorum multitudinem distribui debere, et sic finaliter due Naciones iste per Bavaros et Mifsnenfes suppressse fuissent et exterminate.

Item eodem anno, quo supra, circa festum beati Martini Duces Saxonie Ernestus et Albertus Principes, propter heredes eorum, dominia et terras eorum inter se diviserunt, aliqua dominia, districtus, civitates et terras, que prius ad terram Mifsne spectabant, Thuringie addiderunt, et ergo aliqua dominia et ducatus Thuringie terre Mifsnenfi adjunxerunt. Et facta divisione per Ernestum seniore, Dux Albertus tanquam junior elegit terram Mifsne, scilicet Lipzck, Mifsnam, Dresfen, Zwickaviam etc., et Ernesto Thuringia pro parte sua hereditaria cessit, sic tamen quod Albertus pro eo, quod partem meliorem et honorabiliorem elegit, dare deberet fratri suo Ernesto 70 M. fl. Et interim quia Mater eorum, que Aldenburgk possidebat, viveret, eciam pro illa parte III M. fl. annuatim Ernesto solvere deberet. Sed statim sequenti anno Domini 1486 XI. die Februarii, qui fuit sabbati dies ante Invocavit, Nobilis et Illustrissima Domina Margareta, soror Imperatoris Frederici tercii, Mater predictorum Dominorum Ernesti et Alberti Ducum, in bona etate videlicet, ut credo, in septuagesimo anno aut ultra, in castro Aldenburgk diem suam clausit extremam. Cujus anima requiescat in sancta pace. Et dominia, que habebat in dotem, Ernesto Principi ex divisione prius facta cesserunt, scilicet Aldenburgk, Colditez, Ylenburg, Grimme, Leyfsnigk et Libenwerde cum omnibus atti-

nenciis suis, de quibus dominiis annuatim in bonis redditibus hereditariis habebat ad minus XVM. fl.

Item eodem anno Domini 1486 XVI. Februarii, qui fuit Juliane virginis, per liberam resignacionem Frederici Imperatoris tercii electus fuit concorditer in Franckfordia per Electores Imperii Serenissimus Princeps Maximilianus, filius Imperatoris Frederici, Archidux Austriae et Burgundie, in Regem Romanorum, in presencia multorum Principum Imperii, spiritualium et secularium. Et in eadem dieta et civitate Franckfordensi obiit primo Reverendus Pater et Dominus Episcopus Augustensis, missus illac a Duce Sigismundo in Athesi. Et post electionem novi Regis Romanorum in concordia per sex Electores spirituales et seculares facta, (Rex enim Bohemie ad electionem istam vocatus non fuit) tunc Dominica Judica, que fuit dies beati Gregorii Pape, Marchio Albertus Brandenburgensis obiit in eadem civitate Franckenford, presentibus in eadem civitate adhuc Imperatore cum filio suo Maximiliano, Rege Romanorum novello, et aliis Electoribus et Principibus Imperii. Bohemi autem, eo quod ad electionem Regis Romanorum vocati non fuerunt, contra Imperatorem, filium ipsius Regem Romanorum electum, atque alios Electores Imperii mirum in modum exasperati, arma movere intendebant; quare cum Rege Hungarie convenientes, de vindicta facienda cogitantes, in Egla Moravie convenerunt, et federa inter se firmaverunt.

Eodem autem anno, XXVI. die mensis Augusti, qui fuit dies Sabbati proxima post Bartholomei, Serenissimus et religiosissimus Princeps Ernestus, Dux Saxonie etc. Elector Imperii, in castro suo Colditz diem suum clausit extremum, de cujus morte hec metra duo subscripta facta fuerunt eodem die in Lipczk:

Misnenses populi lacrimentur Principe raptō,
Precipue cleris mesta sit ista dies.

Tricesimus autem ejus in maxima veneracione et solempnitate atque pompa funerali et lugubri in loco sepulture ejus apud ecclesiam Misnensem per filios ipsius et Principes, Fridericum et Johannem, qui successerunt ei in regno, atque Ernestum Episcopum Magdeburgensem et Halberstadtensem filium ejus, similiter per Illustrissimum Principem Albertum germanum ipsius, cum omnibus Comitibus, Baronibus, Militibus et Nobilibus terrarum Misne, Thuringie, Franckonie atque Saxonie, atque spiritualibus, Prelatis, Episcopis, Abbatibus, Prepositis et Decanis Ecclesiarum in dominiis eorum, et cum vocacione Rectoris Vniversitatis Lipczenfis, adjunctis sibi aliquibus Doctoribus, sollempnissime fuit celebratus, et dicitur plus quam decem milia fl. constetisse et expositum fuisse. Vocati eciam fuerunt Electores Imperii, Dux Sigismundus in Athesi, Duces Bavarie et Duces Brunswitczenses, qui omnes legatos et nuncios eorum miserunt. Et in vna octava celebratus est primo tricesimus Principis Ernesti in Misna, deinde Senioris Ducisse Margarete, sororis Imperatoris, Matris Ernesti et Alberti tricesimus in eadem octava et tentus in Aldenburg cum omni solempnitate.

Eodemque anno Illustrissimus Princeps et Reverendissimus Dominus Ernestus, Episcopus Ecclesiarum Magdeburgensis et Halberstadenfis, cum maximo exercitu decem milium armatorum obsedit et circumvallavit civitatem Halberstadenfem, propter ipsorum inobedienciam et rebellionem, et infra mensem eos armis et vi ad obedienciam compulit, ut sua sponte portas civitatis aperirent, et claves uti vero Domino eorum presentarent, qui et eos graciose suscepit, atque libertates atque privilegia eorum non minoravit.

Eodemque tempore Illustrissimus Princeps et Dux Albertus civitatem imperialem Gosslariam, oppressam per Duces Brunswicenses, in suam protectionem suscepit, a qua annuatim quingentos fl. habet, illisque ad resistendum inimicis eorum, ex Mifsna ultra quingentos armatos sub stipendio eorum in Septembri misit. Atque inclita civitas imperialis Ratispona se in protectionem Ducis Alberti de Monaco, non obstante Imperatoris prohibicione, dedit ad petitionem atque vocacionem Ratisponensium, cum Imperator remisse in omnibus factis suis egit, et nemini subventionem fecit, neque propriis civitatibus ad hereditatem suam in Austria spectantibus, sed eos Regi Hungarie in direpcionem misit, atque in propria confusione eos sub manibus Regis Hungarie absque protectione reliquit.

Anno 1487 Fredericus tercius Romanorum Imperator vocavit sub maximis penis omnes Electores et Principes Imperii in Norenbergam pro subvencione sibi facienda contra Regem Hungarie, qui terram suam nativam scilicet Austriam pro majori parte cepit, qui ibidem congregati circa medium jejunii permanferunt in eadem dieta usque ad festum Beati Johannis Baptiste. Sed nescitur quid pro republica concluderunt. Filius autem Imperatoris Maximilianus, Rex Romanorum, ad eandem dietam venire non poterat, cum Hollandrini etc. eum de terris suis exire et ad illos redire non permittebant.

Eodem anno Dux Albertus de Monaco filiam Imperatoris sibi matrimonialiter copulavit, et racione illius, dissimulante Sigismundo Principe in Athesi, qui heredes non habebat, terram illam in Athesi racione uxoris sue in suam protectionem recepit. Et idem Dux Sigismundus bella contra Venetos gessit satis prospere cum auxilio Switensium, qui partes Ducis Sigismundi fovebant.

Et eodem anno circa festa [Pasce et] Pentecostes in locis Saxonie et prope illas terras et in aliquibus partibus Mifsne, iterum factus est magnus concursus puerorum, virginum, famulorum et famularum de vili plebecula et gente rusticana ad crucem in Willsnacko, ducti, ut creditur, spiritu vertiginis, in magno Comitatu illac currentes sine pecuniis et absque ulla premeditacione et vacui redeuntes, et, ut creditur, multi ex istis, qui illac currebant, quasi ad decem milia, non meliores sed peyores facti fuerunt. Et consimilis concursus sepe numero post factus est ad eundem locum et ad alia, uti supra tempore Frederici secundi et Ottonis quarti, a quo concursu nemo eos avertere potuit, de quo multi nobiles Predicadores dixerunt et Doctores, qui (contra) illum concursum scripserunt sed nichil profecerunt.

Item eodem anno Bohemi in estate notabilem Ambafiatam ad Romanam urbem cum 50 equis miserunt, facientes obedienciam nomine Regis et regni, que obediencia, ut creditur, verbalis non et reverencialis fuit.

Anno Domini, quo supra, scilicet 1487 et fequentibus duobus, Dominus Dux Albertus Saxonie, ex Regis Romanorum Maximiliani et Imperatoris Friderici petitione, ad partes stagnales scilicet in Flandriam, Hollandiam et ad alias terras, ad Maximilianum spectantes propter filiam Ducis Burgundie (qui illas terras prius possedit) quam duxit in uxorem, et eo quod ad Imperium devolute essent, se dedit et intravit, et generalis Capitaneus omnium istarum terrarum a Rege Romanorum constitutus fuit. Quos prescriptus Dominus Albertus per arma, incendia et publicas hostilitates, quas ibidem exercuit, ad Dominum suum Maximilianum, a quo recefferunt, et quem in civitate Bruggis in pretorio captivaverunt, . . . redire et veniam ab eo petere compulit. In quibus terris per aliquot annos prescriptus Dux Albertus cum notabilibus vasallis ex Mifsna remansit, et prescriptas terras sub obediencia Regis Romanorum et sua tenuit, licet sepenumero illi in Gandavo, Bruggis et Ypperen terga verterunt et fidem male servaverunt, allegantes quod modo proprium Dominum, ex Rege Romanorum Maximiliano et filia Ducis Burgundie progenitum haberent, cui obedire vellent et tenerentur, magis quam Maximiliano. Nichilominus per prescriptum Dominum Albertum Ducem ad obedienciam et pacem servandam compulsi fuerunt.

Item anno Domini 1490 Rex Bohemie et Hungarie Dominus Mathias circa festum Palmarum in Wienna diem suum clausit extremum. Post cujus mortem et sepulturam Majores et Prelati regni Hungarie convenientes in vnum, ex persuasione Regine Hungarie et aliquorum aliorum elegerunt Dominum Wentzeslaum, Regem Bohemie, in Regem Hungarie, et eundem coronaverunt. Aliqui tamen ex regno Hungarie fratrem ipsius Dominum Albertum, filium Regis Polonie etc. in Regem Hungarie elegerunt. Et alii Regem Romanorum Maximilianum pro Rege Hungarie ex concordatis prius inter Regem Mathiam mortuum et Imperatorem Fridericum, patrem Maximiliani factis, habere voluerunt. Omnes tamen tres prescripti scilicet Wentzeslaus, Rex Bohemie, et frater suus Dominus Albertus, filius Regis Polonie, atque Maximilianus, Rex Romanorum, possessiones aliquas in regno Hungarie receperunt. Sed tandem concordatis inter se prescriptis duobus fratribus, filiis Regis Polonie, qui per aliquod tempus armis et incendiis se et regnum Hungarie devastaverunt, Junior scilicet Dominus Albertus cessit fratri suo, Regi Bohemie, in jure et possessione, quod in regno Hungarie habebat, ita tamen, quod Rex Bohemie . . . . fratri suo Alberto cessit in jure suo, quod ad regnum Polonie sicut primogenitus et senior habebat, additis sibi aliquibus dominiis et Ducatibus, scilicet Ducatu Ducis Saganensis, Freyentadensis et aliis cum Dominio Oppaviensi etc., que Dominus Albertus vivente patre suo, Rege Polonie, habere debet, sed post mortem patris, Regis Polonie, cum Dominus Albertus regnum Polonie adeptus fuerit,

prescripta dominia ad dominia pristina redire debent. Et ex prescriptis concordatis, inter prescriptos fratres, filios Regis Polonie factis, major pars regni Hungarie devenit ad Regem Wentzeslaum Bohemie et Hungarie, qui electus et coronatus est in Regem Hungarie, et possessionem illius quasi totam habet, et jure illius gaudet, cui multi adherent et favent, licet Principes Almanie magis Regi Romanorum faverent.

Propter prescriptum regnum Hungarie et forte aliis de causis Rex Romanorum Maximilianus tenuit longam dietam Norenberge Electorum et Principum Imperii, a festo Beati Georgii usque ad Margarete, ad quam venerunt ultra 60 principes, demptis Comitibus, Baronibus et Oratoribus aliorum Principum et Civitatum, in qua dieta Rex Romanorum cum Episcopo Eystetensi, Ambasiatore Cesaris, et aliis Principibus pro dissolucione lige magne, vulgariter der grosse swebische bunt genant, diu laboravit, sed tandem parum profecit, cum Duces Bavarie cum Palatino Reni in illius dissolucionem consentire nolebant. Et sic preter voluntatem Regis Romanorum ex Norenberga recesserunt, aliis Principibus ibidem remanentibus, scilicet Magantino Archiepiscopo cum Marchionibus Brandenburgensibus et Ducibus Saxonie, et Comite de Wurttemberg, et aliis multis, qui Regi Romanorum adherent, et subsidium eodem prestandum in populo et pecuniis pro dampnis suis et negociis in regno Hungarie et Britannie recuperandis et expediendis promiserunt. Reges eciam Polonie et Bohemie suos notabiles Oratores in eadem dieta habuerunt, petentes Regem Romanorum et alios Principes, ut electum Regem Bohemie ad regnum Hungarie in jure sue electionis et confirmacionis atque in possessione regni non impedirent, sed in pace dimitterent.

Rex Romanorum Maximilianus nupsit filiam Ducis Britannie, que auro et argento habundat, et per personam intermediam nuptias celebravit. Quod percipiens Rex Francie Karolus, qui Regis Romanorum filiam habet, ex filia Ducis Burgundie, quam in uxorem duxit, nititur impedire hujusmodi matrimonium, quia Britannia est de feudo regni Francie, et dicta filia unica est, et Ducatus Britannensis de regno Francie transferretur in Romanum Imperium. Ideo cum exercitu magno dictus Rex Francie invasit Britanniam, eam devastando navali prelio, dictamque Ducissam, nuptam Regi Romanorum, obsidendo in civitate opulentissima Britannie. Quare pro ejus liberatione suos ad Regem Romanorum misit legatos, Episcopum Britannensem et Comitem ejusdem insule notabilem, et nisi in brevi auxilia Rex Romanorum illuc miserit, perdet insulam cum uxore, et Rex Francie habebit uxorem et filiam Regis Romanorum.

Rex eciam Bohemie propria in persona circumvallavit in Hungaria civitatem Stulweyfsenburg dictam, quam Rex Romanorum vi cepit et expoliavit. Dicitur tamen, quod ad ambo loca prescripta scilicet in Britanniam et eciam in Hungariam Rex Romanorum gentes armatas pro illorum liberatione misit.

Facta fuit concordia fed simulata primo inter Regem Romanorum et Francie

super differentiis eorum. Secundo secuta est concordia inter Reges Romanorum et Bohemie et Ducem Albertum super regno Hungarie, ita quod tota Auftria redire deberet ad Maximilianum tanquam verum heredem, sed regnum Hungarie ad Regem Bohemie Wentzeslaum, sic tamen quod singulis annis Regi Romanorum aliquam pecuniarum summam de eodem regno daret, et forte quatuor castra in finibus Auftrie sita, ad regnum Hungarie spectantia, manerent pro Rege Maximiliano ad vitam suam etc. Et Rex Bohemie Wentzeslaus eciam cum fratre suo Alberto Duce, post notabilem stragem sibi illatam ab Hungaris, concordiam fecit pro jure, quod ad regnum Hungarie habere volebat, dando ei aliquos Ducatus in Slesia, scilicet Glogoviensem etc.

Sed Rex Romanorum in fine anni 1491 volens consummare matrimonium cum sponfa sua regina Britanie, missis nunciis ad eam, ut ad se in Coloniam veniret, et ibi cum eo solemnitates nupciarum teneret; que libenter annuens votis Regis Maximiliani, se ad iter accinxit solempniter. Et cum per dominia Regis Francie salvo conducto dato, ivisset, Rex Francie male a suis persuasus, eam violenter rapuit, oppressit et sibi eam copulavit, et mox in urbem Romanam misit, et dispensacionem a Papa obtinuit. Et ita per verba de presenti Regi Romanorum desponsatam surripuit, oppressit, et federa pacis et matrimonii fregit in Regis Romanorum et totius Imperii non modicam confusionem. Et mox habita dispensacione a Papa in presenciam XIII Episcoporum regni Francie in carnisprivo anno Domini 1492 solempnitates nupciarum cum Regina Britanie celebravit, Regem Romanorum in consummacione matrimonii preveniendo. Sed non parve displicencie ex tali dispensacione contra Papam et sedem apostolicam sunt suborte, que tamen tandem per amicabilem concordiam finite fuerunt.

Item eodem anno 1492 forte circa medium quadragesime obiit Dominus Theodericus de Schonenberg, Episcopus Nawenburgenfis, cui in episcopatu successit coadjutor sibi prius datus ante sex annos, scilicet Johannes de Schonenbergk, Canonicus Miffnenfis, Nawenburgenfis et Merffeburgenfis et Prepositus in Budissheym, de eadem genealogia et amicus defuncti, qui post festam Pasce, dominica Jubilate consecratus fuit per Archiepiscopum Magdeburgensem in Czeitz, in presenciam multorum Principum et Prelatorum, et non fuit de novo electus nec confirmatus per Papam, sed ex priori electione, quando datus et electus fuit pro adjutore Ecclesie Nawenburgenfis, in Episcopatu successit et munus consecracionis accepit. Et vniversitas Lipczenfis vocata ad consecracionem illius Episcopi fuit et propinavit illi XXX fl. ren. uti consuetum est fieri.

Item eodem anno Soldanus aut Turcus misit Pape lanceam Salvatoris nostri, cum qua in passione ejus perforatus fuit in latere, quam Papa pro maximo munere cum maximo gaudio recepit, et eam ex ecclesia Marie de populo ad ecclesiam Sancti Petri propriis manibus portavit et juxta Veronicam collocavit.

Item eodem anno titulus triumphalis Christi: Jhesus Nazarenus Rex Judeorum, Rome repertus fuit et in maxima veneracione receptus.

Anno Domini 1492 in vigilia Jacobi Apostoli Innocencius Octavus post longam et incurabilem infirmitatem diem suum clausit extremum. Qui in Papatu sedit annis 8 quasi, post mortem cujus Cardinales elegerunt in Papam seniore in cetu Cardinalem Rodericum nomine, Vice Cancellarium Romane ecclesie, nepotem Calixti, hominem ditissimum, qui propter pluralitatem beneficiorum et officiorum pinguium electus fuit in Papam, ut electores tollerent quilibet partem de beneficiis et officiis suis. Et se Alexandrum Sextum nominavit.

Eodem anno, quo supra, Kafsymirus Rex Polonie plenus dierum multorum in senectute bona diem suum in Litwania clausit extremum in octava ascensionis Domini, que fuit septima dies Junii, et sepultus in Cracovia. Post cujus mortem ad electionem novi Regis ex vocacione Prelatorum et Consiliariorum regni, convenientibus in vnum, qui electioni interesse debent, in Pitterkavia, quanquam in primo inter se differentes erant, tandem tamen Sabbato post Bartholomei concorditer elegerunt inclitum natum defuncti Regis Johannem Albertum, de cujus humanitate et justicia omnium ora clamant, qui munus coronationis dominica ante Michaëlis per officialem Archiepiscopi adeptus est in Cracoviensi Cathedrali ecclesia cum magna solempnitate. Pro coronacionis solempnitate presentes fuerunt extranei, Domini Oratores Ducis Litwanie Alexandri fratris sui, et Ducis Pomeranie, et quidam optimas Moravie per Regem Bohemie et Hungarie fratrem suum illac missus.

Anno Domini 1493 in vigilia beati Johannis Baptiste, que cecidit in diem Dominicum, tunc maxima tempesta erat in Lipezk cum tonitruis et choruscacionibus, in tantum, quod vnus religiosus Presbiter Ordinis fratrum Minorum in Monasterio eorum post prandium circa horam secundam tactus fulmine statim interiit ante cellariam fratrum et secundus, qui illi astitit et potum tribuit, vix ex tali fulmine evasit, modicum tantum tactus erat fulmine sed statim convaluit.

Item eodem anno feria secunda in octava assumptionis Marie in castino Agapiti, qui fuit XIX. dies Augusti, Fridericus Imperator tercius in senectute bona, videlicet in LXXIX. anno etatis sue obiit; postquam vnus pedem sibi ex ardore ignis deponi fecit, iterum ignis in eo succensus fuit, et ex tali ardore diem suum, ut supra, clausit extremum, sepultus in Vienna.

Et in omnibus partibus Christianitatis et signanter Germanie, contra sedem Apostolicam et summum Pontificem magnus clamor invaluit, quod omnia beneficia, dignitates et prelature venales essent. Quod quidam, ut creditur, curialis paucis versibus intelligere dedit, istis scilicet:

Christi olim in terris bene qui servaret ovile
SIMON PETRVS erat. Heu modo PETRVS abest.
Piscatum rediit PETRVS, gerit omnia SIMON,
Ipse dat, ipse rapit cardinis omne decus.

Cuncta agat in terris SIMON, tamen hostia celi

Non reget, at PETRVS janitor vnus erit.

Anno Domini, quo supra, scilicet 1493 Dux Saxonie Fridericus Elector post festum Ascensionis Christi ex Veneciis cum magna comitiva Prelatorum et Nobilium navigio et salvo conductu Venetorum, in terram sanctam et Jherosolimam peregrinando ivit, et redeundo in Rodis Ducem Christoferum de Monaco cum aliis quatuor per mortem perdidit, sed ipse Dux Fridericus sanus in principio Septembris rediit, et cum magno honore atque p. . . non tantum in terris et dominiis suis, sed eciam ab aliis et exteris civitatibus susceptus fuit. Cui Vniverfitas Lipczenfis ciphum deauratum in reditu in valore quasi LXX florenorum ren., sed civitas Lipczenfis vnum ciphum aureum estimatum ad 300 flor. ren. propinavit.

Et eodem tempore, ut supra, Turci in tribus locis prope Stiriam et Hungariam atque Karinthiam, Germaniam intraverunt, multa milia Christianorum occidendo, Comites, Dominos et alios Principes cum subditis eorum interfecerunt et multos abduxerunt, terras illas depopulando. Quos Serenissimi Reges et Principes Maximilianus Romanorum cum Duce Saxonie Alberto, atque Hungarie Rege e vestigio sequebantur.

Eodem anno in quatuor temporibus Septembris Allexander Papa sextus prescriptus creavit simul XII Cardinales, inter quos filius Regis Polonie Fridericus Episcopus Gnessnenfis et Cracoviensis vnus erat, et quidam filius Pape spurium inter illos eciam creatus est in Cardinalem.

Eodemque anno circa festum Luce ac post filius Imperatoris Maximilianus cum maxima solempnitate et pompa exequias patris sui Friderici tertii Imperatoris in Vienna celebravit, ubi oratores Pape et Regis Francie, Anglie, Hispanie etc. in copiosa multitudine presentes fuerunt.

Anno autem Christi 1497 et sequenti Rex Francie Karolus cum maxima multitudine et exercitu gravi Italiam intravit, multas civitates in ea sibi subegit, et Romam cum Papa sibi subjugavit, et aliquos ex Cardinalibus incarceravit, et aliquos sibi potentes de numero Cardinalium associavit, et eciam aliquos per Papam incarceratos liberavit, et deinde Apuliam intravit, et quasi omnes Civitates Regni Neapolitani, (quod ad eum spectare dicebat) vicit, et habita victoria de regno, Gallos in civitatibus et castris pro custodia eorum et regni reliquit. Sed post exitum Regis Francie ex Apulia atque Italia, expulsi fuerunt Franci ex regno Neapolitano, et regnum pro majori parte ad suum verum Dominum et Ducem Calabrie rediit.

Eodem tempore Thartari cum magna potencia regnum Polonie circa Podoliam invaserunt, quos Rex Polonie Johannes Albertus ex metis regni sui repulit. Quibus expulsis Turci cum LX milibus idem regnum invaserunt, sed illis Rex Polonie cum magno exercitu occurrit. Cum quo Magister Generalis Prusie Dominus Johannes de Tyeffen Suevus, sed vir grandevus, ex Regis Polonie vocacione contra Turcos cum 400 equis ivit, et tota terra Prusie in subsidium contra Turcos

pro Rege Polonie vocata fuit. Sed major pars illius per contribucionem datam et Zycflam collectam se liberavit, licet pecunia ista pro redimendis aliquibus castris in Prusia cumulata fuit, pro ista tamen expeditione extradere est permiffa. Et quia in hoc facto et aliis de caufis Brunfsbergenfes se Domino Cornelio Epifcopo ad tempus oppofuerunt, et propter quendam insultum in castris Epifcopi factum, fuit Ecclefia parochialis beate Katherine ibidem, propter violentam fanguinis effufionem, per duos fcolares factam, longo tempore interdicta.

Eodemque tempore in fefto beati Georgii celeberrimum opidum Heilfsbergk igne periit, et in quatuor horis omnia edificia in domibus, turribus et ecclefia penitus conflagrata fuerunt, et pauce admodum res falve manferunt, et aliquot eciam homines flammis perierunt. Et nemo ignorat flagellum Dei hoc fuiffe, teste fcriptura, qui ait, fepe fubditi propter rectoris peccata in iftis et aliis puniuntur.

Eadem eftate Litwani fexcentos Thartaros rubros prostraverunt, qui Duci Mofcoviensi maximam plagam intulerunt, fed is, ut fortius Tartaris refiftere poffet, fedus fexannale cum Suenis pepigit. Qui tamen impugnatur a Dacis.

Eodem anno, ut fupra, 1497 die Mercurii, 14. Junii ad noctem, Dominus Johannes Dux Candie, Generalis Capitanus Ecclefie Romane, filius naturalis Pape Allexandri fexti veniens cum quibusdam Cardinalibus ex folacii locis, voluptatis experiende gracia, regionem quandam urbis ingreffus, ad noctem, vno tantum affociatus famulo, qui centum et CC folebat equitatu inauditoque incedere apparatu, filius naturalis Domini noftri beatiffimi, ut premittitur, Allexandri Sexti, cui et ante brevi Ducatum Beneventanum confignaverat hereditarie, quem mox in poffeffionem recepiffet, nocte, ut premissum eft, urbem voluptatum experiendarum gracia ingreffus, perditur in diem Veneris ufque fequentem. Hujus abfenciam cum pater ferret moleftius, in palacio enim cum familia manebat fua, quefitus non invenitur. Fit rumor, quendam nocte preterita in flumen Tiberim projectum. Continuo fufpicio mala, pater fanctiffimus flumen scrutari facit, Veneris XVI. poft meridiem, aftante populi innumera copia prope Cloacam Pauli II., ubi ad Mariam de populo tranfitur, in et fub aqua inventus exanguis extrahitur, vulneribus confoffus IX aut XI, hinc navi ad caftellum Sancti Angeli defertur et inde ad noctem feulture cum ingenti pompa ad fanctam Mariam de populo commendatur. Inauditum audaxque tantum in Principem facinus, de cujus necis modo, occasione ac caufa varia referuntur, partim quia horrenda funt et aurium piarum offenfiva, melius eft ea obticere, quam in publicum dare. Et quia vifiones a custodibus Basilice beati Petri nocte precedenti vife feruntur, die Dominica XVIII. Junii Sanctiffimus Dominus nofter ad vefperum pedes Basilicam ingreditur. Et continuo ubi pontem, quem ad ingreffum Caftelli fancti Angeli edificat, et in brevi perficiet, Cardinalibus fex commiffit reformacionem ecclefie et curie a capite incipiendo ufque ad membra. Hy funt Neapolitanus, Portugalenfis, fancte Anaftafie, Allexandrinus, Senenfis et fancti Georgii, duo ex his Epifcopi, duo presbiteri, et duo Diacones. Ifta reformacio pernecessaria eft, poft cedem tam horrendam, cujus poft Julii Cesa-

ris cedem Rome similis audita non est; fuit is filius cor patris, in quo complacuit anime sue, quem sacrilegus ille, quicumque is fuerit, tangere non est veritus.

Eodem anno XV. Augusti, cum parata seditione ac prodicione Petrus de Medicis, annis superioribus hujus Pontificis e Florentia pulsus, illam ingredi destinasset, nocte, cedem civium suorum facturus, prodicione comperta, qui intus erant sui capti, e quibus quanquam majores capite plexi, bonis in predam datis, reliqui in carceres dejecti usque sunt hodie, et salvata est Florentia bella.

Eodem anno 1497 in die Eufemie fuit in Prusie partibus tanta ventorum tempestas, ut judicaret quisque, mundum periturum, quassate sunt in urbibus domus, horrea ceciderunt, naves mare absorbit et contrivit, anime simul cum navibus et cymbis piscacionum, quas vulgariter Kewtel appellamus, perierunt. Leguntur in littoribus passim inhumata corpora, et preciose merces, quarum signa nemini cognita sunt. Ingens est in vulgo lamentacio et ve (?) propter jacturam, quam quisque suffert invitus. Omnes enim naves de Renalia, Riga, Hollem et plures ex Gdano ad nichilum sunt redacte. Caput circa profundum, ubi de mari in Wislam versus Gdanum naves impelluntur, totaliter ruptum est. Hanc rupturam Gdanienses in XII annis vix expedient cum expensis decem milium marcarum.

Contendunt Dacorum Rex et Sueci. Nuper autem Steynstur, sub cujus administracione est regnum Suecie, multum eodem Regi populum afflixit. Idem gubernator tenet in carcere quendam Episcopum Suecie, et alterum similiter Episcopum in castro vallavit.

Magnus Dux Litwanie Allexander, frater Regis Polonie, bis cum Thartaris et Turcis, qui simul juncti sunt, confligit. Cum autem tercio concurrerent, adeo infideles illi fortificantur, ut opus sit Duci retrocedere in castra, que dum oppugnarentur, mittit Rex Polonie plus quam octo milia electorum militum. Hy a tergo hostes invadunt, et tantum committunt bellum, ut ex utraque parte plus quam XII milia caderent animarum. Nostros tamen victoriam obtinentibus, Rex noster Polonie est in magnis periculis; Palatinum enim Walachie habet familiarem inimicum, qui Thurcos pro libito intromittit. Hujus duo pociores Consiliarii per Regem infra tempus vnius mensis, videlicet Cancellarius et Thesaurarius, capti, in Leopolum Rutenicam mittuntur, ubi Generalis Magister Prusie Ordinis Theutunici etc. a Rege Polonie in subsidium contra Turcos et Thartaros vocatus, in dysenteria obiit. Et ex illo loco per commendacionem de Hollant et suos in loculo quodam ad arcem regiam Konigesbergk reductus, honorifice in ecclesia katedrali Sambienfi feria sexta ante Michaelis sepultus fuit. Sed obiit in Leopoli prescripta in crastino Bartholomei apostoli, cujus anima cum superis et Deo eternaliter vivat!

Eodem anno in Prusie partibus accidit, quod duo, alter senex inveteratus dierum malorum, alter junior, ejusdem senis ductoris mali viam secutus, cum ad vesperam apud quoddam molendinum declinassent, hospiciam petiverunt. Sed illo vix obtento, junior ad explendum facinus condictum iter parans, sollicitavit, ut villam propinquam

convescendi bibendique gratia villam tabernamque visitarent. Hospes molitor fraudis et futurorum ignarus, adjuncto sibi filio decenni ad villam properant. Interea senior opportunum adesse tempus aestimans, extracto pugione supra uxorem molitoris in puerperio decumbentem irruit, et comminata morte ac timore incusso, pecuniam et facultates, ubinam sint, extorquet; quas cum in cista designata didicisset, advocat ancillam domus, quam ad aperiendam cistam extrahendasque vestes in ea repositas cogit. Et dum inter ipsas vestes jam . . . . XI repertas accepisset, plures in ima cista requirens, voluit, ut ancilla alias similiter extraheret vestes, que muliebri solercia subito consilium adinveniens, dixit, quam cista alta est et profunda, quales juxta morem hujus patrie antiquum sponfis dari consueverunt, vos reliquas vestes extrahite. Idem dum se ad extrahendum in cistam nimium inclinaret, ancilla assumpto fortitudinis spiritu, hunc per pedes seu crura arripiens in cistam dejecit, et in oberata aggravataque cista reservavit, futurum expectans eventum. Qui mox post hec accidit. Nam dimisso molitore in villa, ille junior latro rediit vna cum filio, et reingressum hospicii postulavit. Quo propter senioris facinus sibi denegato, comminatus est puerum necare, prout fecit. Nec tamen contentus nitebatur domum intrare violenter. Sed cum undique fortius oberatam sensit, conabatur per foramen quoddam ingredi, quod sentiens ancilla jam transmissum caput latronis securi dissecuit. Vnde rediens pater cum exanimem filium ante fores reperisset, ut intromitteretur, obtinuit, et rei geste seriem intelligens, senem latronem in cista conclusum transfixit et mox interemit. Vnde plures ad visendum illius ancille personam confluunt, eamque in istis laudant atque extollunt, et dignam dotacionem predicant.

Eodem tempore et anno in vigilia omnium Sanctorum Rome urbs angelica per ictum fulminis est concussa, et in superiori parte fracta cum angelo. Et in In-
sprugk, presente Rege Romanorum, terre motus factus est etc.